

TALLINNA LINNA VÄLISPROJEKTIDE TULEMUSLIKKUSE ANALÜÜS

August 2023

Sisukord

SISUKORD	1
SISSEJUHATUS JA METOODIKA	2
1 HINNANGUD PROJEKTIDELE	5
1.1 LOOMINGULISED MEELED	5
1.2 <i>STAY TUNED!</i>	8
1.3 <i>TEACH</i>	10
1.4 <i>STRATKIT</i>	13
1.5 LIGIPÄÄSETAVUSE INFOSÜSTEEMI LOOMINE	15
1.6 ABIKS HOOLDUSKOORMUSEGA INIMESTELE	18
1.7 KOOSLOOME JA LIITREAALSUS LINNAPLANEERIMISES	21
1.8 <i>NATTOURS</i>	23
1.9 <i>BLASTIC</i>	26
1.10 <i>CREATE</i>	28
1.11 <i>FINEST LINK</i>	31
1.12 <i>HUPMOBILE</i>	33
2 KOKKUVÕTE JA ARUTELU	35
2.1 PROTSESS.....	39
2.2 TULEMUS	40
2.3 MÕJU.....	41
LISAD	44
LISA 1. ANALÜÜSITUD DOKUMENDID	44
LISA 2. POOLSTRUKTUREERITUD INTERVJUUDE KÜSIMUSED	47
LISA 3. INTERVJUUDES OSALEJAD	48

Sissejuhatus ja metoodika

Tallinna linnas viiakse igal aastal läbi mitmesuguseid (välisrahastusega) projekte. Perioodil 2014–2020 ulatus linna osalusega projektide arv üle 500, kui arvestada ka allasutuste omi. Osa projektidest on seotud konkreetse investeeringuga, mille tulemusena valmib kindel objekt. Teisest küljest viiakse ametites läbi arendusprojekte, sh rahvusvahelisi, millel alati käegakatsutavat tulemust näha ei ole.

Aeg-ajalt on linna juhtkonnas avaldatud arvamust, et arendusprojektid nõuavad rohkem ressursi, kui on neist saadav kasu linnale. Senini polegi täpselt analüüsitud, milles välisrahastusega arendusprojektide kasu seisneb. Samuti puudub veendumus, et tegeletud on õigete asjadega ja tehtud seda õigesti. Teisalt on tegemist ühega peamistest viisidest, kuidas linnas innovatsiooni edendada. Käesoleva analüüsiga soovitaksegi välja selgitada välisrahastusega arendusprojektide vajalikkus.

Analüüsi koostamise algatas Tallinna Strateegiakeskus, saamaks teada, kas ja kuivõrd on linna osalusel perioodil 2014–2020 läbi viidud välisrahastusega arendusprojektid oma eesmärgi täitnud.

Projektide tulemuslikkust on analüüsitud kolmes vaates (uurimisküsimused):

1. Protsess – kuivõrd hästi on projektid ellu viidud?
2. Tulemus – kuivõrd on püstitatud eesmärgid saavutatud?
3. Mõju – kuivõrd olulised on olnud projektid linna arengule kaasa aitamises?

Tallinna Strateegiakeskus valis eelnevalt välja 12 eriilmelist lõpetatud arendusprojekti, s.o need, mis olid seotud mingisuguse arendustegevuse, mitte otseselt investeeringuga. Samuti peeti silmas, et kaetud oleks võimalikult lai teemade spekter ja et esindatud oleksid linna peamised ametid, loomaks võrdlusmomenti. Vaadeldavad projektid olid ametite lõikes järgmised:

1. Haridusamet:
 - a. „Loomingulised meeled“ (end. Spordi- ja Noorsooameti projekt)
 - b. „Stay Tuned!“
 - c. „TEACH“
 - d. „StratKIT“
2. Sotsiaal- ja Tervishoiuamet:
 - a. „Ligipääsetavuse infosüsteemi loomine“
 - b. „Abiks hoolduskoormusega inimestele“
3. Linnaplaneerimise Amet:
 - a. „Koosloome ja liitreaalsus linnaplaneerimises“
4. Keskkonna- ja Kommunaalamet:
 - a. „NATTOURS“
 - b. „BLASTIC“
5. Transpordiamet:
 - a. „CREATE“
 - b. „FinEst Link“
 - c. „HUPMOBILE“

Projektide analüüs hõlmas tööd dokumentatsiooniga ja intervjuusid. **Dokumendianalüüs sisaldas:**

- Linna strateegilisi alusdokumente (Tallinn 2035 arengustrateegia, Tallinna arengukava 2018–2023, Tallinna haridusstrateegia 2020–2030, projektide ajal kehtinud ametite tööd suunavad strateegilised dokumendid jt), loomaks ülevaadet, millised on konkreetset eesmärgid, mille saavutamise üheks instrumendiks on välisrahastusega projektid.
- Projektide dokumentatsiooni (taotlused, aruanded, valminud raportid jms), et mõista projektide sisu (eesmärgid, tegevused, tulemused).

Analüüsis kasutatud dokumentide loetelu projektide kaupa on leitav **lisast 1**.

Poolstruktureeritud intervjuud viidi läbi projekte ellu viinud isikutega. Enamasti olid nendeks projektijuhid, mõnel puhul ka partnerid ja tegevustes osalejad (kui projektijuht ei olnud kättesaadav). Intervjuude küsimused on leitavad **lisast 2** ja osalejad **lisast 3**.

Intervjuude käigus täpsustati ja tõlgendati dokumendianalüüsi tulemusi. Intervjuude läbiviimisel lähtuti temaatilise analüüsi põhimõtetest. See tähendab, et määratleti vastustes peituvad tähendused ja arusaamad (teemad, mis olid intervjueritava jaoks olulised).

Intervjuude andmete tõlgendamisel kasutati lisaks tekstianalüüsile tehisintellekti *Chat GPT*. Masinale söödeti ette intervjuu märkmed, paludes sellest kõige olulisemad leiud välja tuua. Sel viisil ilmnisid mõningad täiendavad üksikasjad, samuti üldistavad järeldused, mis täiendasid tekstianalüüsi käigus välja sõelutut. *Chat GPT* kasutamine võimaldas intervjuudele saada täiendava tõlgenduse, õigustades seeläbi meetodi kasutamist. Samuti tingis tehisintellekti rakendamine teatav uudishimu – kas ja mil määral on tekstianalüüsil võimalik tehisintellekti kasutada. Peale paari intervjuuga katsetamist ilmnis, et on küll. Siiski oli tulemustesse tarvis suhtuda kriitikaga, kuna masinal pole võimekust võtta arvesse intervjueritute emotsioone, mis tulemuste tõlgendamisel abiks on.

Tuleb arvestada, et elluviijate intervjuerimine andis projektidele pigem kitsa ühe ameti põhise vaate, mis võib olla mõnevõrra kallutatud (projektide tulemusi võidakse soovida näidata paremas valguses). Kuivõrd aga konkreetse projekti detailse sisuga olid kursis üksnes elluviijad, ei olnud täiendavate arvamuste kogumine võimalik.

Peale esialgse raporti valmimist valideeriti tulemusi ametite juhtidega ja viidi sisse täiendused, sh koondhinnangutes projektidele. Sel viisil vähenes mõnevõrra ka hinnangute võimalik kallutatus. Samuti arutati tulemused läbi Tallinna Strateegiakeskusega lõppjärelduste täpsustamiseks.

Raport koosneb kahest osast. Esimeses on välja toodud iga analüüsitava projekti sünopsis, elluviimine, tulemus, perspektiiv ja soovitused. Järgnevas tabelis on välja toodud vaadeldud aspektide sisu ja hinnangu allikas (hinnangu andja).

Vaadeldav aspekt	Hinnangu allikas (andja)
Projekti sünopsis (põhisisu, algatamise ajend, oodatav tulemus)	Dokumendid (taotlus, taotluse esitamise ajal kehtinud ameti tööd suunav strateegiline dokument jms) Projekti elluviija hinnang
Projekti elluviimine	Projekti elluviija hinnang (mõnel puhul tegevustes osalejate hinnang, kui projektijuht ei olnud intervjuuks kättesaadav)
Projekti tulemus (mida sooviti saavutada ja mida tegelikult saavutati)	Dokumendid (taotlus, aruanne, projekti raames valminud dokumendid jms) Projektijuhi hinnang Ameti juhtkonna hinnang Konsultandi hinnang
Projekti perspektiiv (mis on projektist praeguseks saanud, võimalikud jätkutegevused, rakendamine ametis jms)	Projektijuhi hinnang Ameti juhtkonna hinnang
Soovitused projekti kohta (mida oleks pidanud/peaks edaspidi sarnaste projektide puhul arvesse võtma)	Konsultandi hinnang

Raporti teises osas on ära toodud konsultandi kokkuvõttev hinnang projektidele. Tegemist on sünteesiga dokumendianalüüsist, projektijuhtide ja ameti juhtkondade sisendist, kus iga üksiku hinnangu andjat ei eristata. Sama kehtib järelduste ja soovituste kohta – need on üldistused konkreetsete projektide hinnangutest. Kokkuvõtte ülesehitus järgib lähteülesandes ette antud struktuuri, vastates selles püstitatud küsimustele.

Analüüsi viis läbi Tallinna Strateegiakeskuse tellimusel OÜ Cumulus Consulting.

1 Hinnangud projektidele

1.1 Loomingulised meeled

Sünopsis

„Loomingulised meeled“ („*Creative Minds*“) oli aastatel 2018–2019 Tallinna Spordi- ja Noorsooameti (2021. aastast liidetud Tallinna Haridusametiga) poolt läbi viidud Erasmus+ projekt. Projekti eelarve oli 55 tuhat eurot. Projekti sisuks oli 7 välismaalt pärit vabatahtliku rakendamine linna avatud noortekeskustesse.

Tallinna noorsootöö arengusuundades 2018–2020¹ on sätestatud üheks läbivaks põhimõtteks koostöö ja kommunikatsioon nii organisatsioonide sees kui ka nende vahel ja rahvusvaheliselt. Ka riiklik noortevaldkonna arengukava 2014–2020² toob ühe olulise tegevussuunana välja: „suurendatakse rahvusvahelise koostöö võimalusi ja selle tulemuste kasutamist“. Seega vastas välisvabatahtlike kaasamine noortekeskuste töösse hästi läbivatele põhimõtetele ja riiklikele suundadele. Teisalt ei ole linna noorsootöö arengusuundades välisvabatahtlike kaasamist otsesõnu välja toodud.

Samas ei ole välisvabatahtlike kaasamine elluvijate sõnul mitte eesmärk omaette, vaid vahend, kuidas noortekeskuste tegevusi mitmekesistada. Nende kaasamine on olnud pikaajaline tegevussuund, millega alustati juba 2004. aastal. Läbi aastate on püütud tagada, et igas linnaosas tegutseks pidevalt üks välisvabatahtlik, pakkumaks noorsootöötajatele ja noortele rahvusvahelist kogemust ning värskendust noortekeskustele.

Konsultandi hinnangul tundub, nagu oleks välisvabatahtlike kaasamine midagi nii enesestmõistetavat ja toimivat, et seda polegi linna arengudokumentides eraldi välja toodud. Nimelt ei adresseeri ükski sel ajal kehtinud noorsootöö arengusuundadest vajadust välisvabatahtlike noortekeskustes rakendada. Teisalt on välja toodud, et ei eesmärgistata juba toimivaid lahendusi, mida pole kavas muuta.

Välisvabatahtlike projektide laiem eesmärk on ühest küljest pakkuda välismaalastele mujal elamise kogemust ja teisest rikastada kohalikke kogukondi. Seejuures on igal projektil oma spetsiifiline fookus. Antud juhul oli selleks mitteformaalse õppimise toetamine multikultuurises loomingulises keskkonnas. Adresseeritavad teemad olid järgmised:

- Linna noorte sotsiaalse ja kultuurilise elu rikastamine, sh neile rahvusvahelise kogemuse võimaldamine ja nende julgustamine ka ise mõnes projektis osalemiseks;
- Välisvabatahtlike aktiivne kaasamine noortekeskuste töösse ja uute ning loominguliste tegevuste juurutamine linna noorte jaoks;
- Kohalike kogukondade arendamine.

Seda tüüpi projektide puhul ei prognoosita käegakatsutavaid tulemusi (nt mudel, uus lähenemine vms). Pigem adresseeritakse erinevaid väljakutseid, nagu näiteks parem teineteisemõistmine rahvuste vahel, rohkem võimalusi vaba aja sisustamiseks jms.

¹ [LINK](#)

² [LINK](#)

Elluviimine

Välisvabatahtlike projektid kulgevad elluvijate sõnul enamasti plaanikohaselt, kuna tegemist on pikaajaliselt järele proovitud mudeliga. Samuti on projekt Erasmus+ poolt selgelt reglementeeritud. Seega suuri üllatusi projekti elluvijate sõnul ei kaasnenud.

Konkreetse projekti puhul töid nad eriti positiivsena välja, et välisvabatahtlikud toimised ühise meeskonnana, kuigi paiknesid igapäevaselt eri linnaosades. Sel viisil tihenes elluvijate sõnul ka noortekeskuste omavaheline koostöö. Samuti toodi välja kogukondliku sallivuse suurenemist piirkonnas, kus välisvabatahtlik tegutses.

Mõningal määral valmistas raskusi väljastpoolt Euroopa Liitu pärit välisvabatahtlikele elamislubade saamine (oli aeganõudev ja keerukas, vajas mitmel korral suhtlemist Politsei- ja Piirivalveametiga). Samuti oli palju linnasisest bürokraatiat, nagu näiteks toidutšekkide nõudmine vabatahtlikelt³.

Ajalukku vaadates mainisid elluvijad, et linnalt sildfinantseeringu saamine oli keeruline – tundus olevat vastutavate ametnike vastutulek, mitte reglementeeritud protsess. Samas leiti, et praeguseks on olukord lahenenud.

Elluvijate hinnangul oleksid osalenud noortekeskused võinud mõnevõrra aktiivsemad olla. Ameti ootus on, et iga piirkond (noortekeskus) näitaks üles huvi ja initsiatiivi. Senini on aga amet suuremalt jaolt kõik ise korraldanud, s.o pakkunud noortekeskustele võimalust vabatahtliku kaasamiseks, koostanud ise projektitaotlused, aruanded jms.

Tulemused

Projekti lõpparuande kohaselt saavutati tulemused täielikult. Vastava hinnangu andmiseks koguti tagasisidet noortekeskustelt, kus välisvabatahtlikud tegutsesid, samuti vabatahtlikelt endilt.

Nagu eespool välja toodud, ei ole sellist tüüpi projektide tulemused konkreetset. Olemuslikult ei ole Euroopa Solidaarsuskorpuse Programm (endise nimega Euroopa Vabatahtlik Teenistus) mõeldud konkreetse lahenduse väljatöötamiseks.

Projekti mõte oli kogemuste vahetamine, uute ideede ja lähenemiste genereerimine ning nende ellu rakendamine linnaosas. Välisvabatahtlik tõi kaasa oma teadmised ja oskused, rikastades seeläbi noortekeskuse igapäevatööd. Samad märksõnad toob välja ka ameti juhtkond projektist saadavat kasu kirjeldades.

Elluvijate sõnul oli (ja on ka praegu) Haridusameti vaates oluline, et noortekeskustes oleks tagatud rahvusvahelise noorsootöö dimensioon. Välisvabatahtlikud on üheks viisiks, kuidas seda saavutada.

Kokkuvõtvalt hindavad läbiviijad projekti edukaks.

³ Erasmus+ ja Euroopa Solidaarsuskorpuse agentuuri noorteprogrammide keskus kannab toetusrahad üle kindlasummalise maksena ega nõua eraldi kulude tõendamist. Edaspidi Haridusamet ise enam koordineerimisega ei tegele, vaid on sõlminud koostöölepe MTÜ-ga, kes sellega, sh toetusrahade administreerimisega tegeleb.

Perspektiiv

Üldiselt on projekti elluvijate sõnul välisvabatahtlike poolt algatatud tegevustega jätkamine noortekeskuste ülesanne – hinnatakse, kas on toodud uusi tegevusi, mis piirkonnale sobivad. Noortekeskused on senini suutnud üsna suures mahus tegevustega jätkata. Samas keegi otseselt saadud teadmiste ja lähenemiste edasist rakendamist ei kontrolli.

Kuivõrd eesmärgiks on välisvabatahtliku pidev olemasolu, siis vahetuvadki tegevused noortekeskustes igal aastal⁴ – uus vabatahtlik toob kaasa oma ideed ja lähenemised.

Nn baasvajaduse (rahvusvaheline kogemus Tallinna noortel) rahuldamiseks võiks projekti elluvijate hinnangul välisvabatahtlike projektidega jätkata, kui noortekeskused ise huvitatud on. See aitab kaasa rahvusvahelise noorsootöö osakaalu tõstmisele. Samuti on rahaline kulu linna jaoks minimaalne, kuna toetus katab kogu tegevuse (omaosalust ei ole).

Konsultandi hinnangul on sisuliselt tegemist nn püsikuluga – välisvabatahtlikud tegutsevad noortekeskustes regulaarselt. Samas on Erasmus+ poolt vastavasisuline võimalus loodud, mistõttu on mõistlik seda kasutada ja mitte kulutada linna vahendeid. Liiatigi tagab Erasmus+ programm vastuvõtvale organisatsioonile omapoolse toe.

Juba ligikaudu poolteist aastat ei tegele amet ise koordineerimisega, vaid on selle ülesande delegeerinud kolmanda sektori partnerile. Sel viisil on minimeeritud administratiivsed kohustused, samas on noortekeskustes vabatahtlike olemasolu tagatud.

Soovitused

Projekti elluvijate hinnangul tuleks noorsootöö valdkonnas tihendada koostööd linna ametite vahel. Noortevaldkond on olemuslikult horisontaalne, see tähendab, et ka teised eluvaldkonnad puudutavad noori. Välisvabatahtlikke ja nende tegevust saaks integreerida ka muudesse linna tegemistesse (näiteks keskkonnateadlikkuse suurendamine elanikkonna hulgas, noorte soovide ja ootustega arvestamine linnaplaneerimises jne).

Konsultandi hinnangul ei ole tegemist konkreetset projekti puudutava soovituselga, vaid noortevaldkonna käsitlusega laiemalt. Sellekohaseid ettepanekuid on tehtud ka mujal, sh riigi tasandil. Projekti vaates tõusetub pigem noortekeskuste aktiivsuse temaatika – elluvijate tagasisidest jäi kõlama, nagu ei ole nad väga aktiivsed. Sellisel juhul tekib küsimus, kuidas suudetakse välisvabatahtlikku maksimaalselt rakendada. Niisiis tuleks enne uute projektide ette võtmist välja selgitada konkreetsete noortekeskuste (või laiemalt välisvabatahtlikke vastu võtvate organisatsioonide) motivatsioon, täpsustades muuhulgas nende plaane.

Kokkuvõtvalt, välisvabatahtlike kaasamiseks on loodud toimiv raamistik, mida linn on ka aktiivselt kasutanud. Pole põhjust selle tegevuse lõpetamiseks, kui leidub piisavalt motiveeritud vastuvõtvaid organisatsioone.

⁴Välisvabatahtlik veedab koha peal aasta.

1.2 Stay Tuned!⁵

Sünopsis

„Stay Tuned!“ (*Boosting the Frequency of Qualification*) ehk „Ole koolis!“ oli aastatel 2016–2019 läbi viidud URBACT III⁶ projekt maksumusega 50 tuhat eurot.

Tegemist oli jätkutegevusega projektile PREVENT, mis tegeles lapsevanemate kaasamisega laste koolist väljalangemise ennetamiseks. „Stay Tuned!“ fookus oli õpilaste toetamisel (kuidas seda teha koolitee algusest kuni lõpuni). Tegevused hõlmasid koolitusi, ühiseid arutelusid ja parimate praktikate jagamist, sh välispartneritega. Iga osalev kool⁷ katsetas just neile sobivaid lähenemisi.

Tallinna arengukava 2014–2020⁸ kolmas peaesmärk oli „turvaliselt kasvav, mitmekülgset arenev ja elukestvalt õppiv tallinlane – haritud võimekas ja avatud Tallinn“. Selle alleesmärk kõlas järgmiselt: „kõigile Tallinnas elavatele lastele on tagatud võrdsed võimalused põhihariduse omandamiseks tänapäevasel tasemel ning soovijatele on keskkaridus kättesaadav“. Alleesmärgi saavutamiseks olid välja töötatud meetmed:

- Õppetöö kvaliteedi parandamine, õpilaste motiveerimine ja valikuvõimaluste laiendamine;
- Haridussüsteemi paindlikkuse suurendamine, sujuva ülemineku võimaldamine ühelt haridustasemelt teisele. Selle all oli veel eraldi välja toodud „koolikohustust mittetäitvatele õpilastele paindlike õppimisvõimaluste loomine“.

„Stay Tuned!“ oli fokuseeritud varajase koolist väljalangemise ennetamisele. Seega oli projekti fookus linna arengukava⁹ eesmärgiga üldiselt kooskõlas, järgides selle mõtet, et kõik Tallinnas elavad lapsed omandaksid põhihariduse.

Tulenevalt URBACT-i olemusest olid oodatavad tulemused laiapõhjalised ja mitte ülemäära konkreetsed – analüüsida seniseid praktikaid ja pakkuda välja lahendusi, kuidas koolist väljalangemist vähendada. Lisaks oli eeldus, et osalevad partnerid juurutavad just neile sobivaid praktikaid. Tallinn keskendus märkamise mudeli väljatöötamisele, et probleeme oleks võimalik varakult ennetada.

Elluviimine¹⁰

Projekti viidi ellu erinevatel tasanditel. Projekti, s.o rahvusvahelisel tasandil toimusid partnerite nõupidamised, mille raames käsitleti üldisi lähenemisi ja kus partnerid andsid sisendit, tuginedes kohalikul tasandil kogutud infole. Linna tasandil koguti sisendit

⁵ [LINK](#)

⁶ URBACT-i projektide puhul on tegemist teadmiste, oskuste, parimate praktikate ülekandmisega ühelt linnalt teisele.

⁷ Tallinna 21. Kool, Tallinna Kunstigümnaasium, Tallinna Mustamäe Humanitaargümnaasium, Tallinna Pae Gümnaasium, Tallinna Pääsküla Kool, Tallinna Südalinna Kool ja Tallinna Ühisgümnaasium ning Tallinna Õppenõustamiskeskus

⁸ [LINK](#)

⁹ Eraldi haridusvaldkonna arengukava sel ajal ei olnud.

¹⁰ Intervjueeriti projektis osalenud kooli, kuna projektijuht ei töötanud enam linnavalitsuses.

osalevatelt asutustelt, mida projektipartneritega jagada. Kolmanda kihi moodustasid tegevused konkreetsetes osalevas asutuses. Viimastega tegeles iga kool iseseisvalt.

Tallinnas toimuvad tegevused olid suunatud varajase märkamise mudeli väljatöötamisele. Selleks koguti sisendit koolidelt, kaasates ka välist eksperti Tallinna Ülikoolist. Tegevusi koordineeris Haridusamet. Viimase puhul töid projektis osalejad välja, et kõik tegevused olid hästi korraldatud. Samuti toodi positiivsena välja, et linn oli hästi kaasav. Muuhulgas osalesid koolid ka rahvusvahelistel kohtumistel, mis teiste riikide puhul pigem tavapärane ei ole.

Paljud tegevused, millega koolid niikuinii oleksid tegelema pidanud, seoti projektiga, saades sel viisil uusi mõtteid ja vältides topelttööd. Positiivseks peeti veel, et kõik osalejad olid algusest peale teadlikud, kuidas projekt kulgema hakkab, kuna tegevusplaan koostati ühiselt.

Niisiis üldiselt sujus projekti elluviimine osalejate arvates tõrgeteta. Väljakutseid pakkuvaks peeti uskumuste ja hoiakute kujundamist õpetajates, kuna see on pikaajaline järjepidev protsess. Korra leidis ka mainimist, et kohtumisi oli projekti raames palju, milleks tuli leida aega igapäevase töö kõrvalt. Konsultandi hinnangul on see sellist tüüpi nn pehmete projektide puhul tavapärane – kohtumiste arv ongi suur ja sellega tuleb osaledes arvestada. Arusaadavalt on õppeaasta keskel koolides tööd palju ja iga õppekavaväline tegevus nõuab lisapanust. Ilmselt see asjaolu põhjustaski vastava osalejapoolse märkuse.

Tulemused

Kavandatud tulemus (varajaste märkamise mudeli koostamine ja selles kokku leppimine) õnnestus projektis osalejate sõnul saavutada. Projekti tulemusena valmis konkreetne tööriist. Sama kinnitab ka progressiaruanne. Lisaks pandi kokku hea sõna raamat – näpunäited tõhusa tagasiside andmiseks õpilastele.

Üle vaadati õpilaste arenguestluste küsimustikud ja juurutati need igapäevatöös. Märkamise mudel andis arusaama, kuidas on koolis mõistlik protsesse suunata. Päevakorda tõusis varajase märkamise temaatika, samuti hariduslike erivajadustega laste oma.

Olulisimaks võibki osalejate hinnangul pidada hariduslike erivajadustega laste teema fookusesse toomist. Toona ei olnud see riigis üldiselt veel niivõrd päevakorral nagu praegu. Sellega seoses õpiti õpilastele paremat tuge pakkuma, nende vajadusi varem märkama.

Intervjuust ilmnes veel, et projekt ei toonud kaasa suurt väljalangemise vähenemist (mis oli tegelikult projekti kaugem siht), kuid lõi aluse temaga süsteemseks tegelemiseks.

Eraldi väärrib väljatoomist, et projekt tõestas vajadust tsentraliseeritud õppenõustamiskeskuse järele.

Perspektiiv

Projektis osalenute jutust ilmneb, et projekti tulemustest (varajase märkamise mudel ja hea sõna raamat) on asutused üksteisele rääkimas käinud. Samuti on linn mudelit keskselt tutvustanud. Küll aga ei jäänud intervjuust veendumust, et mudel ülelinnaliselt kasutusel on.

Konsultandile teadaolevalt on projekte allasutustes rohkesti. See tähendab, et projektiga loodi võimalus, kuid selle kasutamine sõltub juba konkreetsest asutusest. Kas ja kui paljud seda teinud on, ei ole linnas hinnatud.

Nimelt on ameti sõnul haridusasutused oma valikutes vabad. See tähendab, et amet ei muuda mudelite vms kasutamist kohustuslikuks. Neid levitatakse, arendatakse edasi, soovitatakse üksteisele jne.

Soovitused

Projekt oli suunatud koolist väljalangemise vähendamisele, mis on asjakohane probleem linnas. Intervjuust ega progressiaruandest ei ilmnenu aga, et lõpptulemust kuidagi mõõdetud oleks (näiteks mis on toimunud väljalangevusega projektis osalenud asutustes ja võrreldes tulemusi nendega, kes projekti kaasatud ei olnud). Pigem oli konsultandi hinnangul projekt suunatud konkreetse mudeli väljatöötamisele, aga mitte pikaajaliste tulemuste (mõju) hindamisele. Seega tuleks edaspidi projektides ette mõelda, kuidas korraldada tulemuste mõõtmist, ja kavandada selleks ka vajalikud aeg ning raha.

Teiseks oluliseks teemaks on tulemuste levitamine. Konsultandi hinnangul puudutavad tulemused ennekõike osalenud asutusi, mitte kõiki linna koole. Seetõttu on projektist olnud vähem kasu, kui potentsiaalselt olla võiks. Edaspidiseks vajab välja töötamist süsteem, kuidas projektide tulemusi ülelinnaliselt kasutusele võtta¹¹. Viimase puhul on veel oluline märkida, et mitte iga seda tüüpi projekti puhul pole tulemuste ülelinnaline juurutamine tõenäoliselt mõttekas, kuna sõltuvalt projekti sisust võib see olla suunatud kitsale asutuste ringile.

Projektis osalenud töid omalt poolt välja, et projektide valikul tuleks lähtuda koolide jaoks päevakajalistest teemadest. Sel viisil on lisanduv koormus väiksem ja lahenduse saavad konkreetsed kitsaskohad. Samuti rõhutati, et arendusprojektide elluviimiseks koolidel endil administratiivseid ressursse ei ole. Seetõttu on keskne koordineerimine ka edaspidi vajalik.

1.3 TEACH¹²

Sünopsis

„TEACH“ (*Translating and implementing Evidence based theory and Assessment into the Classroom practice to Heighten education for all*) viidi läbi aastatel 2014–2016 Haridusameti poolt. Projektis osalesid lasteaiad ja koolid¹³. Projekti fookuses oli laste, sh erivajadustega laste, vanemate ja õpetajate kaasatuse suurendamine ning nende soovidega arvestamine. Projekti rahastati Erasmus+ programmist ja selle eelarve oli ligi 17 tuhat eurot. Projektis osalema kutsus partner Belgiast.

¹¹ Kuigi asutused on oma valikutes vabad, ei tähenda see, et amet ei saaks projektide tulemuste laiapõhjalisele rakendamisele kaasa aidata, selleks konkreetset süsteemi välja töötades.

¹² [LINK](#)

¹³ Tallinna Arte Gümnaasium, Tallinna Lilleküla Gümnaasium, Tallinna Mustamäe Reaalgümnaasium, Tallinna Päikesejänku Lasteaed, Tallinna Muinasjutu Lasteaed ja Tallinna Lasteaed Päikene

Tegevused hõlmasid olemasolevate kaasava hariduse teooriate ja uuringute analüüsi, rakendamaks neid õppeasutuste igapäevatoos. Samuti viidi läbi koolituskursus õpetajatele, koostati juhendmaterjal ja asutuste kaasava hariduse tegevuskavad.

Tallinna arengukava 2014–2020 peaeesmärgi nr 3 („turvaliselt kasvav, mitmekülgselt arenev ja elukestvalt õppiv tallinlane – haritud, võimekas ja avatud Tallinn“) saavutamiseks olid välja töötatud järgmised meetmed, mille täitmisesse sooviti projektiga panustada:

- Õppetöö kvaliteedi parandamine, õpilaste motiveerimine ja valikuvõimaluste laiendamine (nr 2);
- Pedagoogide motivatsiooni ja professionaalse arengu edendamine (nr 4).

Projektiga sooviti suurendada hariduse kvaliteeti ja parandada õpilaste hindamist, pakkumaks kõikidele võrdseid võimalusi õppimiseks, sh hariduslike erivajadustega lastele. Projektiga sooviti leida vastus küsimusele, kuidas saaks tõenduspõhine lähenemine panustada hariduse kvaliteeti ja efektiivsusesse.

Konsultandi hinnangul on projekti siht piisavalt üldine selleks, et sobida väga laia eesmärkide spektriga. Seega kooskõla linna arengukavaga on olemas. Teisalt jääb küsimus, kas projekti eesmärk peaks niivõrd üldine olema või püüdma adresseerida mõnda konkreetsemat linna sihti. Arvestades aga, et ettepanek projektis osalemiseks tuli väljastpoolt, olid Tallinna võimalused eesmärgi mõjutamiseks tõenäoliselt piiratud.

Projekti oodatavaks tulemuseks oli leida viise, kuidas juba olemasolevaid (teoreetilisi) lähenemisi praktikasse rakendada (konkreetne väljund: juhendmaterjal). Tallinna linn määratles oodatava tulemusena asutuspõhised kaasava hariduse tegevuskavad.

Elluviimine¹⁴

Projekti elluviimine toimus mitmes etapis. Esmalt kaardistati teooriad ja uuringud, mille alusel kavandati prioriteedid ja koolitusteemad. Seejärel viidi läbi koolitused osalevates asutustes ning koostati juhendmaterjal ja asutuspõhised tegevuskavad.

Projektis osalenute sõnul kulges elluviimine tõrgeteta. Inimesed küll aeg-ajalt vahetusid, kuid see ei toonud kaasa olulisi probleeme projekti elluviimisel.

Tallinna Ülikooli näol oli osalenute hinnangul olemas usaldusväärne partner, kes suutis alguses peale luua koostöise õhkkonna. Selle ilminguks oli, et lasteaiad ja koolid töötasid koos, millist praktikat Tallinnas senini väga esinenud ei olnud. Igast asutusest osales mitu inimest (3–4), mis suurendas saadud teadmiste ja hoiakute edasikandmist organisatsioonis (varasemalt oli sellist praktikat olnud vähe).

Kokkuvõtlikult hinnati seda sisutihedaks ja kompaktseks projektiks, milles osalejad teadsid algusest peale, mis on eesmärk ja mida tehakse.

Tulemused

Projektis osalenute hinnangul tulemused saavutati. Asutused osalesid projekti raames välja töötatud koolitusprogrammis. Saadud teadmised võimaldasid õpetajatel rakendada uusi

¹⁴ Intervjueeriti projektis osalenud lasteaedu, kuna projektijuht ei töötanud enam linnavalitsuses.

meetodeid, pannes m.h aluse projektõppele. Tähtsaks peeti ka õpetajate eneseanalüüsi protsessi käigus – kaasava hariduse rakendamine algab ennekõike õpetajast. Samuti koostasid osalevad asutused omale kaasava hariduse tegevuskavad, mis aitasid tõsta laste kaasatust õppeprotsessis, sh suurendada nende autonoomsust.

Tulemusena suurenes projektis osalenute sõnul õpetajate teadlikkus iseenda rollist. Samuti juurdusid osalevates asutustes kaasava hariduse praktikad, muutudes seejuures ka õppekorralduse alusteks.

Konsultandi hinnangul käsitleti kaasavat haridust selle mõiste laias tähenduses (osalemine õppeprotsessis), mitte niivõrd fookusega nüüdisajal Eesti haridusvaldkonnas levinud mõistel¹⁵: kaasamine tähendab hariduses seda, et igale lapsele pakutakse tema võimetele ja vajadustele vastavat hariduskorraldust. Seejuures on fookus ennekõike erivajadustega laste kaasamisel.

Intervjuust on aru saada, et projektis osalejate ring oli pigem kitsas – koolitustel osales igast asutusest 3–4 inimest. Eeldus oli, et saadud teadmisi antakse asutusesiseselt edasi. Kuivõrd see realiseerus, ei ole analüüsitud. Tegevuskavade koostamisse kaasati siiski asutusi tervikuna.

Perspektiiv

Üheks projekti üldiseks väljundiks oli e-õppe platvorm¹⁶, mis sisaldab mitmesuguseid materjale. Ka praegu on koduleht kättesaadav, kuid see on peale projekti lõppu staatiliseks jäänud. Samas võib taotlusest välja lugeda, et see oligi mõeldud partneritele projektiäegseks kommunikatsioonivahendiks. Seega saab järeldada, et juba algselt polnud plaani selle edasiseks arendamiseks.

Samas pani projekt aluse jätkutegevustele (nn *TEACH 2*), mida rahastati juba Haridusameti eelarvest. Seega peeti ameti vaates projekti tulemusi oluliseks, et nendega edasi töötada. Peamiseks põhjuseks oli teema – kaasav haridus on muutunud läbivalts prioriteetseks.

Samuti tihenes osalenute sõnul peale projekti koostöö Tallinna Ülikooliga, kes on jäänud praeguseni oluliseks haridusvaldkonna partneriks. Konsultandi arvates ei ole koostöö tihenemine ülikooliga konkreetse projekti spetsiifiline panus – seda oleks võinud initsieerida ka mõni muu haridusteemaline projekt.

Projekti tulemusi pole osalejate sõnul teistele linna lasteaedadele ja koolidele eraldi tutvustatud. See tähendab, et mõju piirneb ennekõike osalenud asutustega, kes on oma sõnul toona koostatud tegevuskavasid edasi arendanud. Samuti on kaasamine saanud osaks asutuste töökultuurist. Osalenute sõnul on keeruline välja tuua, mil määral on just see projekt kaasavat haridust puudutavatele teadmiste levikule kaasa aidanud, kuna teemaga tegeletakse pidevalt. Projekt oli niisiis osa suuremast tervikust.

Soovitused

¹⁵ [LINK](#)

¹⁶ [LINK](#)

Projekti kitsaskoht on sarnane eespool kirjeldatud projektidega „Loomingulised meeled“ ja *Stay Tuned!*¹⁷ – tulemused on jäänud ennekõike osalevatele asutustele ega ole laienenud üle linna.

Konsultandi arvates ei ole realistlik, et kõikide projektide tulemusi üle linna juurutataks – kaasnev ressursikulu võib olla suurem kui saadav kasu. Küll aga peaks olema selge mehhanism, kuidas langetada valikut, millise projekti tulemused piirnevad üksnes osalevate asutustega ja millise omi tuleks rakendada ülelinnaliselt. Üheks võimaluseks on välja töötada nn kriteeriumite süsteem – kui projekti tulemused vastavad teatud kriteeriumitele, tuleks need laiemalt kasutusele võtta. Seejuures võib otsustamine jääda ka projekti lõppu, kui tulemused täpselt teada on. See jätab projektide algatamisel sisse teatava paindlikkuse.

Osalejad tõid omalt poolt välja, et ka edaspidi võiks projektidesse kaasata erinevate haridusastmete esindajaid – nii lasteaedu kui koole. Sel viisil suureneb asutuste ühisosa, aidates kaasa linna haridusstrateegias määratletud õmblusteta õpitee põhimõtte paremale rakendamisele.

1.4 *StratKIT*¹⁷

Sünopsis

„*StratKIT*“ („Avaliku toitlustamise innovatiivsed strateegiad“) oli INTERREG Läänemere piirkonna programmist (BSR) rahastatud ja aastatel 2019–2021 läbi viidud projekt, milles osalesid lisaks Tallinna Haridusametile veel ka SEI Tallinn eraettevõttena Baltic Restaurants Estonia AS. Linna eelarve maht oli 60 tuhat eurot, sh toetus 51 tuhat.

Projekti fookuses olid avaliku toitlustamise strateegiad – kuidas vähendada toidu raiskamist, korraldada toitlustust võimalikult jätkusuutlikul viisil, viia läbi keskkonnahoidlikke toitlustushankeid jne.

Projekti alustamist toetas toonase abilinnapea poliitiline agenda. Teema jõudis Haridusametini SEI Tallinna kaudu.

Tallinna rahvastiku tervise edendamise arengukavas 2017–2021¹⁸ oli esimese tegevusvaldkonnana kirjas „laste ja noorte tervist toetava ja turvalise arengu tagamine“. Seejuures on üheks tegevuseks „laste ja noorukite tervislikke toitumisvalikuid soodustava keskkonna loomine ning tasakaalustatud toitumise põhimõtteid järgiva toitlustamise korraldamine lasteaedades ja koolides“.

Vastavalt taotlusvormile oli projekti eesmärkideks:

- Teadvustada osapooltele jätkusuutlike toitlustushangetega seonduvaid väljakutseid (tulemus: olulised osapooled saavad aru, mida jätkusuutlike toitlustushangete puhul silmas pidada);
- Töötada välja strateegia, kuidas jätkusuutlikke toitlustushankeid korraldada (tulemus: strateegia/juhendmaterjal on olemas);

¹⁷ [LINK](#)

¹⁸ [LINK](#)

- Innustada projekti osapooli jätkusuutlike toitlustushangete valdkonnas ühiselt töötama muutuse esilekutsumiseks (tulemus: osapoolte järjepidev töö valdkonnas).

Oluline on märkida, et taotluses ei eeldatud kohest muutust, teadvustades, et senised praktikad on sügavalt juurdunud.

Seega ilmneb, et hoolimata poliitilisest algatusest on projekt olnud kooskõlas linna strateegilise arengudokumendiga.

Elluviimine

Projekti käigus kaardistati praegune olukord ja parimad praktikad ning analüüsiti erinevaid hanke- ja toitlustusmudeleid. Nende baasil koostati juhend toitlustusteenuse hankijatele ja ühtlustati lähenemisviise Läänemere piirkonnas.

Projekti elluviijad on aga pigem kriitilised – kuivõrd projektiga tegeles vaid üks inimene ja puudus ameti juhtkonna toetus, siis oli elluviimine konarlik. Lisaks tingis koroonakriis projekti pikendamise aasta võrra, millest hoolimata jäi osa tegevustest ellu viimata (ei jõutud juhendmaterjali korralikult testida).

Hinnangu elluviimisele võtab kokku mõte: „*enam-vähem õnnestus ära teha*“.

Tulemused

Projekti elluviijate hinnangul soovitud tulemuseni ei jõutud. Nende sõnul oli ootus, et suudetakse välja töötada jätkusuutliku toitlustamise kriteeriumid lasteaedade ja koolide toitlustushangete läbiviimiseks ning neid ka rakendada asuda. Projekti raames arutleti teema üle palju, teadvustati selle vajalikkust ja olemust. Samuti valmis partnerite ühistööna juhendmaterjal. Selle testimiseks ei jäänud aga elluviijate sõnul piisavalt aega. Samuti ei suudetud seda projekti lõppedes kasutusele võtta. Elluviijate sõnul jäi see mõneti ka oskuste taha – ei osatud keskkonnahoidlikke kriteeriume praktikasse panna. See tähendab, et linnas tervikuna ei olnud keskkonda puudutavad teemad niivõrd aktuaalsed, sh keskkonnahoidlikud hanked. Seega ei olnud ametil valmidust teemaga süvitsi kaasa minna.

Ka arvati, et asutused ise polnud selleks teemaks veel päriselt valmis – ei osatud teadvustada, mida jätkusuutlik toitlustamine endast täpsemalt kujutab. Viimase puhul on oluline välja tuua, et projektiga alustades lasteaedu ja koole ei kaasatud, mistõttu nad võisidki ennast kõrvalejäetuna tunda ega seostanud endid tulemustega.

Perspektiiv

Hoolimata kitsaskohtades projekti elluviimisel ja tulemuste saavutamisel oli projektil mõju jätkusuutliku toitlustamise teema aktuaalsuse suurendamisel. Käivitunud on jätkuprojekt „*School food for change*“¹⁹, mida rahastatakse Horisont 2020 vahenditest. Kavas on täiendada valminud hangete juhendit, et see jõuaks kõikide linna haridusasutusteni. Samuti on uude projekti lisandunud toiduhariduse ja koolikokkade koolitamise temaatika. Seega võib eeldada, et projektist oli nii palju kasu, et loodi alus teemaga tegelemiseks. Samuti

¹⁹ [LINK](#)

kujunes välja partnerite võrgustik, kellega tööd jätkata. Oluliseks erinevuseks oli veel asjaolu, et lasteaedu ja koole kaasati juba projekti ettevalmistusfaasi.

Paralleelselt on edasi arendatud ka „StratKIT-i“ projekti, milles Tallinn ise enam ei osale. Käivitatud on „StratKIT+“²⁰, mis täiendab võrgustikku uute partnerite ja lähenemisviisidega. Samas on käsitletav teemadering suhteliselt sarnane, mistõttu ei olnud linnal motivatsiooni uues projektis osalemiseks. Samuti oli rahastusprogrammi nõue, et partnerite ring oleks võrreldes eelmisega muutunud ja laiem.

Konsultandi hinnangul on elluviijad konkreetse projekti osas kriitilisemad, kui edasine perspektiiv arvata võimaldaks. Käivitatud on jätkutegevused ning teema on jätkuvalt aktuaalne. Võib eeldada, et konkreetne projekt ei õnnestunud hästi, kuid avas teemasid, mida peeti piisavalt oluliseks selleks, et nendega jätkata.

Soovitused

Nii elluviijate kui konsultandi hinnangul oli antud projekti puhul põhiprobleemiks kaasatus. Nimelt tegeles ametis projektiga vaid üks inimene (reeglina ei tohiks nii olla ühegi välisprojekti puhul), samuti ei kaasatud otseselt puudutatud asutusi (lasteaedu ja koole) projekti kavandamise. Oluline on, et asutuses teataks, mis on toimumas. Sel viisil on võimalik tagada arutelu ja parem sisend. Samuti on tähtis juhtkonna toetus ja huvi. Ilma selleta on keeruline projekte ellu viia ja/või tulemusi saavutada. Seega tuleks enne projektis osalemise otsustamist teemad põhjalikult juhtkonnas läbi arutada, kaasates vastavalt vajadusele ka teisi otseselt asjassepuutuvaid osapooli (antud juhul lasteaedu ja koole).

Elluviijate sõnul ei olnud antud projekt kooskõlas ameti strateegiliste sihtidega. Seetõttu jäi ka tugi sellele väheseks. Konsultandi hinnangul oli aga hoolimata poliitilisest ajendist seos linna strateegilise arengudokumendiga olemas. Tõenäoliselt oli asi selles, et Haridusamet ei seostanud ennast tihedalt Tallinna rahvastiku tervise edendamise arengukavaga, kuivõrd tegemist polnud otseselt tema haldusala käsitleva strateegiaga. Sellest tulenevalt saab teha tähelepaneku, et amet peaks suutma näha enda haldusalast laiemat pilti. Praegu kehtiv linna strateegia aitab seda ka saavutada, kuna strateegiliste sihtidega on seostatud konkreetsed valdkonnad.

Oluline on nii elluviijate kui konsultandi hinnangul ka sihtrühma vajadustega arvestamine ja/või nende kaasamine projekti. „StratKIT-i“ puhul seda ei tehtud – tegevused haridusasutustele puudusid. Jätkuprojektis osalemise otsustamiseks küsiti aga arvamust haridusasutustelt, kaasates neid juba enne otsuse tegemist.

Asjakohane on ekspertidest partnerite olemasolu. Linna ametid ei suuda alati sisulist panust anda. Antud projekti puhul saadi abi Tallinna Strateegiakeskuselt.

1.5 Ligipääsetavuse infosüsteemi loomine

Sünopsis

²⁰ [LINK](#)

Projekti „Ligipääsetavuse infosüsteemi loomine“ oli meetmest „Avalike teenuste arendamine IKT võimaluste abil“ rahastatud perioodil 2019–2021 Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuameti poolt ellu viidud projekt. Selle kavandatud eelarve oli veidi üle 400 tuhande euro, sh toetus ligi 350 tuhat. Tegelikuses kujunes eelarveks ligikaudu 330 tuhat eurot vastavalt läbi viidud riigihanke tulemustele. Projekti väljundina loodi Tallinna Ligipääsetavuse Infosüsteem (LIPS)²¹.

Projekti initsieeris vajadus soodustada erivajadustega inimeste kodust välja saamist – anda aja- ja asjakohast infot, millistesse avalikesse hoonetesse kuidas ligi pääseb. Samuti hõlmas projekt teekonnaplaneerija väljaarendamist. Teisalt olid fookuses objektide haldajad/omanikud, kellele sooviti õpetada ligipääsetavuse hindamist.

Taotluses oli eesmärk sõnastatud järgmiselt:

- Luua ligipääsetavuse infosüsteem, mis vastab sihtgruppide ja huvigruppide vajadustele (nt hoonete omanikud/haldajad, erinevate teenuste pakkujad, riiklikud organisatsioonid jt, kes on huvitatud ligipääsetavuse tagamisest, sellealase info omamisest ja jagamisest seoses osutatavate teenustega).

Kehtinud strateegia „Tallinn 2030“²² kohasel on linn koht, kus on hea olla, mida iseloomustab sotsiaalne ja füüsiline turvalisus, meelelahutus-, kultuuri-, haridus- ja eneseteostusvõimaluste mitmekesisus ning atraktiivne linnaruum (Tallinna arendamise strateegia; linna arendamise keskne põhimõte „tallinlaste heaolu primaarsus“).

Tallinna arengukavas 2014–2020 on samuti käsitletud ligipääsetavuse temaatikat: „ligipääsetav keskkond peab olema riskivaba kõigile kasutajatele; kõik elemendid, millest keskkond koosneb, peavad arvestama eelkõige ohutust“.

Lisaks kehtis toona linnavalitsuse poolt heaks kiidetud Tallinna ligipääsetavuse arengusuunad 2016–2022²³, mille eesmärk oli: „tagada aastaks 2022 Tallinna linnas praegusega võrreldes ligipääsetavam ja takistustevabam keskkond ning avalikud teenused“. Üheks selle saavutamise instrumendiks oli ligipääsetavuse infosüsteemi loomine.

Niisiis olid linna arengusuunad ja projekti eesmärk otseses vastavuses – tegevus aitas kaasa linna strateegiliste eesmärkide täitmisele.

Projekti oodatavaks tulemuseks oli infosüsteem. Selle edukuse mõõdikuks oli sätestatud süsteemi valmimine.

Konsultandi hinnangul esineb eesmärgistamisel teatav ebakõla. Kui soov oli suurendada ligipääsetavust ja soodustada erivajadustega inimeste kodust välja saamist, olekski pidanud seda eesmärgistama. Infosüsteemi loomine poleks tohtinud olla eesmärk omaette, vaid ennekõike vahend eesmärgi saavutamisel. Praegune lähenemine takistab mõnevõrra ka projekti tulemuslikkuse mõõtmist, kuna indikaatoriks on infosüsteem, mitte see, mis selle rakendumisel toimub.

Elluviimine

²¹ [LINK](#)

²² [LINK](#)

²³ [LINK](#)

Projekti elluviijate sõnul õnnestus projekt üldiselt hästi. Kavandatu viidi ellu, koostöö tarkvaraarendajaga oli hea.

Samas jäid planeerimisfaasis (äri- ja eelanalüüsi koostamine) mõned aspektid läbi mõtestamata – kuidas peaks toimuma andmete uuendamine (praeguses süsteemis on keskne, haldajad ei saa seda ise teha) ning mil moel toimub toote juhtimine. Samuti seadis arendustundide maht (2000) omad piirangud – hanke raames ei olnud võimalik kõiki mõtteid ellu viia. Peale projekti lõppu ilmnes, et süsteem ei vasta osadele nõuetele. Sellekohane info tuli Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametilt alles käesoleval aastal.

Tulemused

Projektil oli konkreetne tulemus – ligipääsetavuse infosüsteem, mis arendati välja vastavalt eel- ja ärianalüüsile. Seega saab öelda, et taotluses seatud eesmärk saavutati.

Teisalt oli elluviijatel ootus, et süsteemi hakatakse väga aktiivselt kasutama, seda nii kasusaajate (erivajadustega inimeste) kui ka hoonete haldajate poolt. Tegelikkus oli aga teistsugune. Linna asutused sisestasid objektide andmeid vähesel määral (ligikaudu kolmandik asutustest), kuna puudus otsene käsk seda teha. Samuti oli kasusaajate kasutusaktiivsus tagasihoidlik (intervjuu käigus ei osatud välja tuua, milline nimelt).

Samuti andis projekt sisendit ligipääsetavuse teema kajastamiseks Tallinn 2035 strateegias.

Seega projekti mõttes tulemus saavutati, pikaajaline mõju (erivajadustega inimeste kodust liikuma saamine) jäi pigem tagasihoidlikuks. Siin ilmnebki eespool konsultandi poolt välja toodud kitsaskoht – eesmärgistati ja mõõdeti infosüsteemi loomist. Tegelikult oleks võinud sihiks seada parema ligipääsetavuse, inimeste kodust välja saamise vms ja mõõta seda. Mõistagi oleks see olnud keerukam, kuid tõenäoliselt mõjusam või oleks vähemasti saanud mõjususe kohta midagi täpsemalt öelda.

Perspektiiv

Süsteem on töös, samuti on mõned teised Eesti omavalitsused näidanud üles huvi selle kasutusele võtmise vastu (Tartu linn ja Saaremaa vald). Objektide andmeid on kaheaastase intervalliga keskselt uuendatud, sh lisatud avalikud varjumispaigad. Samuti on plaanis lisada navigeerimisfunktsioon konkreetse objektini. Niisiis on projekti tulemused kasutusel ja tegemist on olnud projektiga, mis jätkuvalt panustab linna arengusse.

Ameti juhi sõnul oligi põhieesmärgiks keskkonna loomine. Süsteemi funktsionaalsus on saanud positiivset tagasisidet. Tegemist ongi pikaajalise protsessiga, mille vältel objekte üha lisandub (näiteks bussiootepaviljonid). Pikas plaanis võiks süsteem muutuda üle-eestiliseks ja mitte ühe KOV-i hallatavaks.

Soovitused

Konsultandi hinnangul vajavad IKT-lahendused konkreetset tootejuhti sarnaselt era- ja riigisektori rakendustele. Seda LIPS-il ei olnud ega ole praegugi. Samuti ei olnud läbi mõeldud, kuidas hakkab toimuma edasine haldamine (ka eelanalüüsides seda teemat ei

käsitletud). Vältima peaks eraldiseisvaid arendusi, mille integreerimine linna (digi)süsteemidega ei ole eelnevalt läbi mõtestatud ja vastava teenistusega kokku lepitud.

Projekti elluviijad töid põhjusena, miks LIPS-i kasutatavus pigem madal on, välja asjaolu, et puudus (poliitiline) tugi ja/või käsk. Konsultandi hinnangul oleks see samuti vajalik olnud. Praegu sai lahendus valmis, kuid selle täit potentsiaali ei rakendatud. Siinne ei tähenda, et seda ei võiks edaspidi teha, kui on soov LIPS-ile praegusest suuremat kaalu anda.

Konkreetselt lahendust silmas pidades vajab konsultandi arvates lahendamist andmete uuendamise süsteem. Võimalused selleks on: 1) asutustele kohustuslik, uuendavad ise infot, 2) vastav spetsialist ametis, kes süsteemiga tegeleb, täites ühtlasi tootejuhi rolli, 3) regulaarselt sisseostetav teenus.

Üleriigilisele levitamisele aitaks kaasa, kui riigi tasandil tehtaks otsus, et tegemist on vajaliku teenusega kõikidele.

IKT-arendusteenuste hangete puhul tasuks kaaluda tunnihinna, mitte terviku ostmist. Sel viisil suureneks paindlikkus toote/teenuse väljaarendamisel.

1.6 Abiks hoolduskoormusega inimestele

Sünopsis

Projekti „Abiks hoolduskoormusega inimestele“ rahastati meetmest „Eakatele, erivajadustega ja toimetulekuraskustega inimestele ning nende pereliikmetele töölesaamist toetavad hoolekandeteenused“. Projekt vältas aastatel 2019–2022 ja selle elluviimist koordineeris Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet. Tegemist oli jätkutegevusega projektile, mis samuti tegeles omasteholdajatega. Projekti maht oli ligi 0,5 miljonit eurot.

Projekt hõlmas hoolduskoormusega inimeste tugisüsteemi esmase korraldusliku mudeli väljatöötamist Tallinna hoolekandesüsteemis, et tagada vajadustele vastavate teenuste kättesaadavus. Samuti koostati hoolduskoormusega inimestele sobiv teenuspakett ja osutati teenuseid eesmärgiga nende toimivust testida.

Projekti algatades, sh taotlusvormis on tuginetud Eesti omasteholduse arengukavale 2013–2020²⁴, mitte otseselt mõnele Tallinna linna arengudokumendile. Selles on välja toodud, et „omasteholdajaid toetavad teenused peavad olema asjakohased, õigeaegsed ja kättesaadavad“. Samas dokumendis on väljendatud, et „Sotsiaalministeeriumil ja KOV-il tuleb tagada teenusesaajale individuaalne lähenemine ning kogemusrühmade ja teenuste kättesaadavus võimalikult kodu lähedal“.

Tallinna arengukava 2014–2020 üheks strateegiliseks suunaks on samas „kaitstud ja abistatud tallinlane – maandatud riskidega ja (sotsiaalselt) turvaline Tallinn“. Teisalt ei ole tegevuskavas omasteholdajaid otsesõnu välja toodud. Tegevused on suunatud otse hooldatavatele.

Taotluse koostamise ajal kehtis ka Tallinna sotsiaalhoolekande arengukava 2012–2027²⁵, mille visioon ühtib linna arengukava strateegilise suunaga. Omasteholdajaid on

²⁴ [LINK](#)

²⁵ [LINK](#)

dokumendis käsitletud põgusalt: „omasteholdajad vajavad edaspidi suuremat linnapoolset tähelepanu ja tuge (väljaõpe, tööjuhendamine jne)“.

Projekti eesmärkideks oli:

- töötada välja Tallinnas elavatele hoolduskoormusega inimestele toetavad teenused ja teha neile kättesaadavaks asjakohane info;
- arendada ja testida arendustegevuste käigus teenuseid, mis võimaldavad hoolduskoormusega inimesel saada vajaduspõhist abi (sh samaaegselt hoolduskoormusega inimesel ja tema hooldataval saada kombineeritud vajaduspõhist abi).

Saab järeldada, et üldjoontes oli projekt linna arengueesmärkidega kooskõlas, kuid ei tulenenud otseselt ühestki tegevuskavast. Konsultandi hinnangul on siin tegemist olukorraga, kus riigi poolt avatakse toetusvõimalus, mille mittekasutamine ei olnud KOV-i vaates mõistlik. Samuti oligi ameti juhi sõnul omasteholdajate teema rohkem sees riiklikes dokumentides, et Euroopa Liit vastavateks meetmeteks raha eraldaks. Linnas oli fookus abivajajatel, kuna nendele teenuste kättesaadavuse parandamine aitab ühtlasi leevendada nende hooldajate probleeme.

Eesmärkidele oli seatud kaks mõõdikut: 1) välja töötatud tugisüsteemi mudel ja 2) loodud integreeritud teenuste süsteem. Ootus oli, et projekti tulemusel:

- paraneb vajaduspõhiste teenuste kättesaadavus hoolduskoormusega inimestele;
- suurenevad hoolduskoormusega inimeste teadlikkus ja oskused;
- suureneb tööaliste hoolduskoormusega inimeste toimetulek, mis toetab nende töö- ja pereelu ühildamist;
- osutatakse edaspidi integreeritud teenuseid hoolduskoormusega inimestele.

Elluviimine

Elluvijate sõnul õnnestus projekt üldjoontes ellu viia – mudel välja töötada ja omasteholdajatele teenuseid pakkuda. Elluviimist raskendas oluliselt koroonakriisi puhkemine. Nimelt oli suur osa teenustest kavandatud personaalsetena kodustes tingimustes, mida viiruse leviku tingimustes teha ei saanud. Virtuaalsed tugigruppide vestlusringid aga hästi ei toimunud, kuna ekraani vahendusel ei olnud võimalik luua usalduslikku suhet. Sellest tulenevalt jäi väiksemaks koolituste ka maht, millest tulenevalt ei kasutatud ära ka kogu eelarvet (ligi 200 tuhande vääringus).

Tulemused

Projekti tulemusena valmis teenuste osutamise mudel, võttes arvesse ka välismaa kogemusi (näiteks USA-s John Hopkinsi ülikooli juures tegutsev kõnekeskus). Mudeli keskseks teguriks oli koordinaator-tugiisik (kellel on kõikne ülevaade valdkonnast), kelle kaudu käis suhtlus omasteholdajatega. Projekti elluvijate hinnangul võiks selline isik (isikud) olla kõikides omavalitsustes. Praegu on info killustunud, samuti teenused. Kui kodus on pidevat hooldust vajav lähedane, on ajaressurss asutuste külastamiseks piiratud.

Kokku osutati 84-le omasteholdajale (plaanitud oli 50-le) üle 6000 tunni teenust kümne koordinaatori kaudu.

Peamiseks kordaminekuks võib elluvijate sõnul lugeda toimiva mudeli väljatöötamist. Lahendati päriselt vajalikku probleemi.

Niisiis õnnestus projekti käigus testida uusi ideid ja saada teadmisi, mis valdkonnas toimib ja mis mitte. Samuti täideti mõningane lünk teatud hulga omastehoidajatele – nad viidi vajalike teenustega kokku. Samas võib nii elluvijate kui konsultandi hinnangul esitada küsimuse, kas 84-le inimesele ligi 300 tuhande kulutamine on otstarbekas raha kasutamine.

Perspektiiv

Väljatöötatud mudel ja teenused olid projektipõhised. Teenuste osutamisega ei jätkatud, kuigi vajadus on jätkuvalt projekti elluvijate sõnul olemas. Kuivõrd mudeli keskne figuur on omastehoidaja koordinaator-tugiisik, siis ilma vajalike ametikohtadeta mudel täielikult ei toimi. Osaliselt katavad vajadust olemasolevad sotsiaaltöötajad, kuid kõigini ei jõuta.

Projekti tutvustati koos ühe teisega, mis samuti hõlmas teenuste koordineerimist, volikogu sotsiaalkomisjonile. Viimane võttis projektide osas pooldava seisukoha. Edasi arutati teemat linnavalitsuse tasandil, käsitledes teenuste koordineerimist üldisemalt – kokku taotleti 8 ametikohta. Nende loomist linnavalitsuses ei toetatud ja seega taotlus volikogu tasandile ei jõudnudki. Soovitus oli ära oodata algava perioodi meetmed, et nende kaudu teemaga jätkata. Meetmed pole veel avanenud.

Elluvijate tagasiside oli, et kui oleks teadnud, et teenustega ei jätkata, poleks projekti üldse ette võetud. Samas on oluline märkida, et projekti taotluses oli kirjas, et teenustega jätkatakse peale projekti lõppu. Küll aga polnud täpsustatud, millisest eelarvest kulud kaetakse. Siinkohal võib konsultandi hinnangul olla tegemist n-ö standardlubadusega, et hindamisel mitte punkte kaotada.

Ameti juhi sõnul võib mõnikord selliseid projekte siiski ikkagi ette võtta, kuna välja töötatakse uusi lähenemisi, mida saab võimaluste avanedes kasutusele võtta. Küll aga oleks eesmärgipüstitus tema hinnangul võinud olla mõnevõrra teistsugune – töötada süsteem välja olemasoleva töötajaskonna baasil. Projektide puhul keskendutakse (paha)tihti uuele, mis eeldab täiendavat tööjõuressurssi. Peaks aga vaatama, kas midagi õnnestuks ka ümberkorraldamise kaudu ära teha.

Soovitused

Antud projekti peamine kitsaskoht oli jätkusuutlikkus, kõik muu üldjoontes toimis ja kavandatud tegevused viidi ellu. Niisiis vajab selgelt läbi mõtlemist projekti tegevustega jätkamine peale välisrahastuse lõppemist – kas on võimekust teenuste pakkumisega jätkamiseks. Selliste projektide väljumisstrateegia on ameti juhi sõnul reeglina omavalitsuse eelarvesse. Ei ole aga tavapärase, et läbiproovimata ideede jaoks planeeritaks eelarves raha mitu aastat ette, v.a taristuinvesteeringute puhul.

Kliendivaates mõjuvad projekti elluvijate ja ka konsultandi hinnangul projektipõhised lahendused halvasti – alguses on teenused ja siis järsku need lõppevad. Jätkusuutlikkuse

tagamine suurendaks ka töötajate motivatsiooni – arendada välja midagi, millel on ka tulevikuperspektiiv.

1.7 Koosloome ja liitreaalsus linnaplaneerimises²⁶

Sünopsis

Projekti „Koosloome ja liitreaalsus linnaplaneerimises“ (*Visionary, Participatory Planning and Integrated Management for Resilient Cities*) oli INTERREG Kesk-Läänemere programmist rahastatud projekt, mis viidi ellu perioodil 2018–2021 Tallinna Linnaplaneerimise Ameti poolt. Projekti eelarve oli 144 tuhat eurot, sh toetus 123 tuhat eurot.

Projekti sisuks oli Põhja-Tallinnas kõrgepingeliini aluse koridori planeerimine. Kõrgepingeliinid oli kavas paigutada maakaablisse, mis jättis linnale kasutamiseks pika koridori, millele oli tarvis uut funktsiooni.

Projektiga alustamise initsieeris soov leida uusi innovaatilisi lahendusi inimeste kaasamiseks. Pakkumine projektis osaleda tuli välispartnerilt.

Tallinna arengukavas 2014–2020 on üheks põhieesmärgiks (nr 6): „demokraatlikult ja sihipäraselt kohalikku omavalitsust teostavad tallinlased – teadmistepõhise juhtimise ning hea teeninduskultuuriga ja tulemuslikult töötavate linnaasutustega Tallinn“. Teemaga seonduvad alleesmärgid on järgmised:

- linna maakasutus on säästlik, toetab linna arengut ning võtab tasakaalustatult arvesse avalikke ja erahuvisid (nr 6.2);
- linna ametiasutused rakendavad oma töös tänapäevaseid IT infrastruktuuril põhinevaid võimalusi ning pakuvad elanikele laialdast valikut e-teenuseid (nr 6.5).

Projekti eesmärk oli arendada digiteenuseid, mis lihtsustaksid linnaplaneerimise protsessi, planeerides läbi konkreetse lõigu vabanevast kõrgepingeliinide koridorist. Oodatavaks tulemuseks oli läbi planeeritud lõik linnaruumis.

Projekt on linna arengusuundadega heas kooskõlas. Ühest küljest edendas see elanike kaasatust, teisest tegeles tasakaalustatult linna maakasutusega.

Elluviimine

Projekti käigus visualiseeriti linnaplaneerimise protsesse ja stsenaariume, kasutades liitreaalsuse tehnoloogiaid. Samuti kaasati huvirühmad pilootala planeerimise algfaasis.

Elluviimise käigus selgus, et liitreaalsuses eskiisi kuvamise ettevalmistus on väga töömahukas ja seda pole otstarbekas kõikjal rakendada. Samuti võimaldas liitreaalsus vaid ühepoolset kommunikatsiooni – tutvustada linna plaani elanikele, kuid mitte küsida tagasisidet. Omaette teema oli veel konflikt kohalike graffitikunstnikega, kuna liitreaalsuse käivitamiseks vajalikud ankurpunktid eeldasid piltide joonistamist trassil asuvate garaažide seintele.

²⁶ [LINK](#)

Samas kõik muu elluvijate hinnangul toimis ja projekt võimaldas jõuda laiemas sihtgrupini, kui tavapäraseid vahendeid kasutades.

Tulemused

Projekti elluvijate sõnul tulemused saavutati. Valmis trassi eskiislahendus, millele koostati omakorda 3D-mudel. Viimast kasutati linnaelanikele lahenduse tutvustamiseks liitreaalsuse abil – elanikel oli võimalus minna trassile, leida seal vajalikud ankurpunktid ja näha tulevikuplaani oma telefoni vahendusel. Selleks töötati projekti käigus välja rakendus AvaLinn AR (edasiarendus rakendusest AvaLinn).

Eskiis avati elanikele erinevaid võimalusi – trammiliin, kohvikud, paranduskohad jms. Samuti oli liitreaalsuse rakendus varustatud heliga.

Kokkuvõttes õnnestus projektiga luua konkreetne visioon kasutusest alale ja kommunikeerida seda elanikele, kasutades selleks uuenduslikke lahendusi.

Ameti juhi vaates oleks tulemuse võinud saavutada ka 2D lahendusega. Samas nooremale sihtgrupile ligi pääsemiseks oli siine lahendus vajalik. Kui seda õpitakse kiiresti realiseerima, võiks ka edaspidi kasutada. Katsetamist väärt mõte oleks veel tehisintellekti kasutamine, paludes sellel välja töötada erinevaid avaliku ruumi kasutusalternatiive. Seni on kasutuselevõtt raha taha jäänud.

Konsultandi hinnangul on oluline välja tuua, et tegemist oli projektiga, mis ühendas mitut erinevat valdkonda: liikuvus, sotsiaalne sidusus, linnaplaneerimine, sh rohealad, bioloogiline mitmekesisus ning linnaökoloogia.

Perspektiiv

Elluvijate sõnul võimaldas projekt ühest küljest katsetada erinevaid kaasamise viise linnaplaneerimises ja teisest töötada välja konkreetne linnaruumi lahendus.

Ka praegu on rakendus AvaLinn AR kättesaadav, kuid see piirdub üksnes konkreetse projekti väljundi kuvamisega. Põhjuseks on eskiiside ettevalmistamise ressursimahukus. Turul pakub virtuaalse kaasamise teenust *Maptionnaire*²⁷, mida praegu peamiselt kasutatakse. Samas ei ole seal (veel) liitreaalsuse võimalusi.

Samuti näitas projekt elluvijate sõnul kätte virtuaalse kaasamise kitsaskohad. Ühest küljest peab olema elanikel võimalus tagasisidet anda ja kommenteerida, teisest aga tekib küsimus, kui palju peaks linn omalt poolt nendele vastama. Teatud ootus elanikel selles osas kindlasti on. Samas nõuab see täiendavat inimressurssi, mida enamasti ei ole.

Eskiislahendus pani aga aluse Putukaväila²⁸ lahendusele (moodne lineaarne park), millega linn aktiivselt edasi töötab. Mingeid osi on kavas peatselt ehitama hakata. Seega pani projekt aluse väljapaistvale lahendusele linnaruumis.

²⁷ [LINK](#)

²⁸ [LINK](#)

Linnaplaneerimise Ameti juhtkonna vaates võiks ka edaspidi planeeringulahendusi 3D-s presenteerida. Kogemus on olemas, mistõttu peaks järgmiste planeeringute ettevalmistamine kuvamiseks kulgema hõlpsamalt.

Soovitused

Siinne projekt töötas välja ühe konkreetse kaasamisrakenduse ja katsetas seda reaalses planeerimissituatsioonis. Üldjoontes toimis kõik hästi, v.a töömahukuse osa. Küll aga saab konsultandi hinnangul välja tuua mitmeid edasist mõtlemist vajavaid aspekte:

- (Digitaalseid) lahendusi elanike kaasamiseks on turul mitmeid. Alati ei pea tingimata ise uut rakendust välja töötama. Seega tuleb läbi mõelda, millisel juhul on turul olev rakendus sobiv ja millisel peaks uue looma;
- Tallinnas menetletakse palju planeeringuid. Ei ole mõeldav, et neist iga juures viiakse läbi väga laiaulatuslik kaasamisprotsess, kasutades kõikvõimalikke digitaalseid lahendusi. Sageli piisab Planeerimisseaduses minimaalselt nõutust. Küll aga on vajalik lahti mõtestada, millised on need olulise avaliku ruumimõjuga objektid, kus kaasamisprotsessi enam panustada (millistele kriteeriumitele peab planeeritav objekt vastama). Mõttekas oleks seejuures rakendada ühesugust kaasamisprotsessi;
- teadvustada tuleb kaasatava sihtgrupi heterogeensust. Teatud sihtgrupile sobivad digitaalsed kanalid väga hästi, osa ei ole võimalik niimoodi kaasata. Kaaluda tasuks universaalse kaasamiskava koostamist, et iga laiaulatuslikuma planeerimisprotsessi juures poleks tarvis uuesti nendele teemadele mõtlema hakata;
- projekt näitas, et elanikud ei ole linna poolt pakutavate erinevate võimalustega alati hästi kursis. Teisisõnu, planeerimisel ja kaasamisel on kasutusel mitmeid rakendusi, kuid suur osa elanikest ei tea nende olemasolust või ei oska neid kasutada. Seega tuleb leida viise elanike teadlikkuse tõstmiseks.

Ameti juhi vaates võiks planeeringute korralduse linnas ümber mõtestada, hakates kõiki tegema kolmemõõtmelise ja oma töötajatega, mitte sisseostetud teenusena. Ruumilised lahendused võiks linn ise välja mõelda. Eelistada tuleks terviklikku lahendust, mitte tegema üksikuid projekte.

1.8 NATTOURS²⁹

Sünopsis

Projekti „NATTOURS“ (*Sustainable urban nature routes using new IT solutions*) ehk „Jätkusuutlikud loodusrajad linnades, kasutades uusi IT lahendusi“ rahastati INTERREG Kesk-Läänemere programmist ja viidi ellu aastatel 2016–2018 Tallinna Keskkonnaameti poolt. Kui tavapäraselt tuleb initsiatiiv arendusprojektides osalemiseks väljastpoolt, siis sel korral oli algatajaks amet ise – toonasel juhul oli teema vastu huvi. Projekti eelarve linnale oli 380 tuhat eurot, sh toetus 323 tuhat.

²⁹ [LINK](#)

Projekti tegevused hõlmasid nii investeringuid (laudtee Paljassaare poolsaarel ja linnuvaatlustorn Rocca al Mares) kui IKT lahendusi (veebileht, mis kajastab kohti linnalooduses).

Tallinna keskkonnastrateegia aastani 2030³⁰ kohaselt on keskkonnateadlikkuse suurendamiseks oluline edendada keskkonnaharidust Tallinnas (mitmes kohas on probleemina rõhutatud elanike madalat keskkonnateadlikkust). Samuti on üheks strateegia eesmärgiks lisaks keskkonnateadlikkuse suurendamisele „säästliku linnaruumi ning tervisliku elukeskkonna tagamine“.

Strateegias Tallinn 2030 on välja toodud, et „senisest enam tuleb tähelepanu pöörata turismiteenuste ja -sihtkohtade atraktiivsuse säilitamisele ning suurendamisele“.

Tallinna keskkonnakaitse arengukava 2013–2018³¹ eesmärk nr 2 kõlab: „tervikliku ja optimaalse haljastu kujundamine“. Selle all on ühe saavutamise meetmena ette nähtud „rohe- ja haljasalade kättesaadavuse tagamine kõikidele tallinlastele nii praegustes kui ka tulevastes elamupiirkondades“. Samuti on arengukavas käsitletud keskkonnahariduse teematikat, peamine eesmärk on keskkonnahariduse edendamine kõikidel haridustasanditel ja täiskasvanuhariduses. Linnaruumi planeerimise valdkonnas on välja toodud meetmete hulgas „rohevõrgustiku kui linnaruumi olulise osa säilitamine ja kujundamine terviklikuks haljas- ja rohealade ning neid ühendavate rohekoridoride ja kergliiklusteede süsteemiks“ ja „laialdasema avaliku linnaruumi ja juurdepääsu tagamine mereäärsetel aladel“.

Projekti eesmärgid olid:

- Tallinna looduspärandi objektide suurem väärtustamine kohalike elanike ja turistide seas;
- uute jätkusuutlike loodusturismi atraktsioonide loomine, sh IT lahendused ja tooted, mida saavad kasutada nii kohalikud kui väliskülalised, sh keskkonnahariduses.

Eesmärkide mõõdikutena olid määratletud külastajate arvu kasv kuni 10 000 inimest ja ühine loodusturismi atraktsioon Helsingi linnaga.

Väljunditena olid määratletud linnu- ja loodusvaatlustaristu ning linna turismiportaali seotud uus mitmekeelne veebileht.

Eelnevast saab järeldada, et projekti eesmärgid ja tegevused olid linna strateegiliste arengusuundadega kooskõlas.

Elluviimine

Elluviijate sõnul sujus projekt hästi, kuna ametil oli võimekus kõikide aspektidega tegelemiseks, sh hangetega. Lisaks õnnestus kaasata ka linna haridustöötajaid, tutvustamaks neile uusi võimalusi, kuhu saaks lapsi õuesõppe raames viia.

Mõningal määral olid elluviijate sõnul kitsaskohadeks pakkujate vähesus hangetel (põhjuseks väikesed ehitusmahud) ja vajadus riigiga läbi rääkida Paljassaare laudtee osa, kuna tegemist on riikliku hoiualaga.

³⁰ [LINK](#)

³¹ [LINK](#)

Tagantjärele mõeldes oleks IT-lahenduste loomine võinud Eesti partnerite käes olla, kuna Soomes on arendamine kallid ja aeganõudev. Teisalt oleks see eelarve proportsioonid paigast lükanud, mis oleks võinud tekitada arusaamatusi rahastusotsuse tegemisel (piiriüleste projektide puhul eeldatakse, et partnerite eelarved ja tegevused on võrreldavates proportsioonides).

Projekti raames oli kavas luua lisaks ka mobiilirakendused, kuid neist elluvijate sõnul protsessi vältel loobuti, sest need osutusid liiga kalliteks ja keerulisteks (vajasisid teisi tarkvaraarendajaid).

Tulemused

Elluvijate hinnangul oli projekt edukas. Rajatud objekte (laudtee ja linnuvaatlustorn) kasutatakse palju. Projekti vältel kasutati külastatavuse mõõtmiseks elektroonilisi loendureid. Need on ka praegu olemas, kuid pole teada, kas keegi nende andmeid ka vaatab ja kasutab (info ei liigu reaajas üle veebi, vaid nõuab andmete allalaadimist koha peal). Amet on rahul sellega, et valmis said „päris“ asjad. Samuti aitas projekt teadvustada elurikkust linnas. Toona polnud see teema niivõrd päevakorral kui täna.

Projekti raames koostati ka veebileht, mille sisu põhines SEI Tallinna poolt tehtud uuringutel. Seega oli info asja- ja ajakohane.

Projekti elluvijate hinnangul suudeti suhteliselt väikese eelarvega olulisi asju teha. Seega projekti mõistes saavutati eesmärgid täielikult. Ka Kesk-Läänemere programmi sekretariaat on seda projekti mitmel pool heaks näiteks toonud.

Samas mingeid konkreetseid uusi lähenemisi projekt ameti ja/või linna jaoks kaasa ei toonud.

Ameti juhtkonna vaates on teostamist väärt need projektid, mille raames saab linnaruumis midagi konkreetset valmis. „*Riulisse raportite koostamine*“ ei ole soovitud tegevus. Seega võib antud projekti pidada õnnestunuks – valmisid konkreetset objektid.

Perspektiiv

Jätkutegevusi pole elluvijate sõnul projektil olnud. Samas jäid projektist linnale valmis objektid, mille hooldamine on tagatud. Seda peetakse kõige olulisemaks antud projekti juures.

Projekti tulemusena valminud veeb on üleval, kuid seda pole uuendatud. Seda raskendab ka asjaolu, et arendamine toimus Soome partneri poolt. Samas on ametis olnud mõtteid veebi taaselustamiseks ja/või integreerimiseks mõne olemasoleva portaaliga.

On märkimisväärne, et projekti üldises lõpparuandes on veebiportaali peetud suurimaks saavutuseks. Konsultandi hinnangul jäi projekt perioodi, kus vähemalt piiriüleste programmide eeldasid: 1) piiriülese olemusega küsimuse lahendamist ja 2) väljapoole suunatud kommunikatsiooni. Kuna konkreetsete rajatiste puhul oli piiriülene dimensioon küsitav, siis võib eeldada, et veebiportaal nähtigi vastust sellele küsimusele. Lisaväärtuseks veebi puhul võib pidada SEI Tallinna läbi viidud uuringuid, et kajastatav info oleks ajakohane. Samas ei ole kordusuuringuid enam tehtud, mistõttu puudub ülevaade, kuidas elurikkus linnas arenenud on.

Soovitused

Projekti elluviijad ja ka ameti juhtkond näeb peamist kasu konkreetsetes valminud objektides. Taotluses ja lõpparuandes on oluline rõhk ka nn piiriülel komponendil – veebilehel. Konsultandi hinnangul võib niisiis eeldada, et tegelikkuses oligi vähemasti Tallinna jaoks fookus konkreetsete objektide rajamisel. Siin ilmneb mõneti n-ö klassikaline teema – tahetakse midagi konkreetset ja selle saamiseks lisatakse rahastusprogrammidele sobivaid elemente.

Samas on loodud lehel väärtus mitmesuguste linnalooduse objektide tutvustamisel. Küsimus on niisiis selle edasisel arendamisel ja kättesaadavusel elanike jaoks. Juba algusfaasis oleks pidanud kokku leppima selge mehhanismi, kes lehe haldamisega edasi tegeleb ehk kellest saab omanik ja millise olemasoleva külastatava portaaliga see liidetakse (või oleks seda tulnud juba algusest peale teha).

Välja toomist väärib veel rajatud objektide külastustiheduse mõõtmise teema. Konsultandi hinnangul on hea teada, milline on objektide külastatavus. Küll aga oleks võinud mõõtmistega peale projekti lõppu jätkata ja seda ehk isegi teistele objektidele laiendada. Tõenäoliselt ei õnnestunud tehnoloogia valik, mis eeldas andmete manuaalset laadimist mõõtmisseadmest. Edaspidi tasub mõõtmist sisaldavate projektide puhul pikemalt ette mõelda, et seadmed oleksid ka peale tegevuste elluviimist kasutatavad (või siis rentida vajalikud seadmed kindlaks perioodiks).

1.9 BLASTIC

Sünopsis

Projekti „BLASTIC“ (*Plastic waste pathways into the Baltic Sea*) rahastati INTERREG Kesk-Läänemere programmist. Tallinna Keskkonnaamet osales selles partnerina, eelarvemaht oli 51 tuhat eurot, sh toetus 43 tuhat. Projekt viidi ellu aastatel 2016–2018. Ettepanek osalemiseks tuli partnerilt SEI Tallinn, kelle sõnul oli KOV-i osalemine oluline, et valdkonnas reaalseid tulemusi saada.

Projekti tegevused hõlmasid mereprügi allikate kaardistamist (lendprügi tänavatelt, konid, ehitusplatsid, prügikastide disain), seire meetoodika väljatöötamist ja testimist ning andmete põhjal mereprügi vähendamise tegevuskava väljatöötamist.

Tallinna keskkonnastrateegias aastani 2030 on kirjeldatud soovitud seisundit perioodi lõpus. Muuhulgas on kirjas: „Tallinnas toimiv jäätmehooldus on tõhus ja keskkonnasäästlik. Elanike tarbimisharjumused on muutunud jäätmetekke vältimise ja vähendamise suunas, eelistatakse võimalikult vähepakendatud kaupa“.

Tallinna keskkonnakaitse arengukava 2013–2018 tegevuskava punkti nr 20.1.3 kohaselt „kohaselt korraldatakse teavituskampaaniaid muu hulgas ka vee-, mere- ja rannakaitse, jäätmete sortimise ja heakorra teemal“.

Projekti eesmärk oli välja selgitada, kuidas linnaaladel tekkinud plastijäätmed Läänemerre satuvad ja mereprügiks saavad (võimalikud prahiallikad ja sihtkohad). Pikas perspektiivis sooviti seeläbi vältida ja vähendada mereprügi (eelkõige plastijäätmeid).

Linna arengudokumendid mereprügi temaatikat otsesõnu ei käsitlenud. Arvestades aga, et mereprügi on jäätmevaldkonda ja keskkonnateadlikkuse hulka kuuluv teema, võib projekti lugeda linna strateegiliste suundadega kooskõlas olevaks.

Projekti oodatavateks tulemusteks olid:

- täiendatud Tallinna jäätmekava (meetmed mereprügi vähendamiseks);
- metoodika mereprügi allikate kaardistamiseks;
- pilootuuringud mereprügi seiramiseks.

Elluviimine

Elluvijate sõnul sujus projekt hästi, sest meeskond oli kompetentne ja võimekas. Samuti peeti positiivseks SEI Tallinn osalemist, kellelt saadi olulist sisendit. Võimekad olid ka konsortsiumi teised partnerid, esindades sama tasandit – võimalik oli rääkida samadest teemadest.

Ka toetas teemaga tegelemist ajastus – mereprügi teema tõusetus järjest enam päevakorda. Seega oli kontekst projekti elluviimist soosiv.

Mõningal määral tekitas segadust projekti partnerite kontaktisikute vahetamine, kuid see ei mõjutanud otseselt elluviimist. Elluvijad tõid välja, et isikute vahetamise protsess toimus hästi Rootsi partneri puhul, mujal mitte. Tõenäoliselt põhjuseks oli, et Rootsis on organisatsioonides projektidega kursis rohkem kui paar inimest, kes saavad tegutsemise vajadusel üle võtta.

Projektitiimile makstav lisatasu 20% palgast ei kompenseerinud alati kogu töömahtu, mis antud projektis oli suur.

Tulemused

Elluvijate sõnum oli projekt rohkem kui edukas. Nimelt saadi sellest konkreetne sisend Tallinna jäätmekavasse 2022–2026³² (peatükk 8.2).

SEI Tallinna vaates saavutati veel teinegi oluline tulemus – Jäätmeseaduses³³ on nüüdseks sätestatud, et omavalitsused peaksid oma jäätmekavades mereprügi teemat käsitlema. Sätestatud on, et kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava peab sisaldama „prügistamise, sealhulgas mereprügi vältimise, vähendamise ja koristamise meetmeid“.

Seega sai mereprügi teema Tallinna jaoks alguse just sellest projektist. Tallinna mereprügi vältimise ja vähendamise tegevuskavas³⁴ on muuhulgas välja toodud ühekordsete toodete kasutamise piiramine. Praeguseks on uuendatud Tallinna linnas avaliku ürituse korraldamise ja pidamise kord³⁵, mis keelab ühekordsete nõude kasutamise.

Konsultandi hinnangul on käesolev projekt loonud huvitava pretsedendi, kus vajadust algatamise järele arengudokumentides otsesõnu kirjas polnud, kuid mille tulemused tõid

³² [LINK](#)

³³ [LINK](#)

³⁴ [LINK](#)

³⁵ [LINK](#)

linna jaoks päevakorda uusi vajalikke teemasid. Siit kerkib üldisem küsimus, kuidas seda tüüpi projekte edaspidi ära tunda.

Perspektiiv

Mereprügi teema on linna jäätmekavas kajastatud. Seega tegeletakse teemaga ka edaspidi.

Samas ei ole jäätmekavas kirjeldatud konkreetset mõõtmissüsteemi, kuidas mereprügi hulka seirata. Projekti raames töötati küll välja meetodika, kuid selle rakendamine nõuab lisaressurssi. Samuti on teemaks andmete uuendamine (jäätmekavas on kajastatud 2018. a andmeid, kuid kava kehtib 2026. aastani). Projekti elluvijate sõnul on vajadus andmeid uuendada, kuivõrd tegemist on seirega. Ühtlasi aitaksid ajakohased andmed anda hinnangut, kas jäätmekavaga liigutakse võetud eesmärkide suunas või mitte.

Soovitused

Projektide raames tehakse sageli mitmesuguseid uuringuid. Kui tegemist on mingit olukorda (prügi kogus, liigirikkus vms) kirjeldava käsitlusega, mis ajas muutub, on vajadus mingit perioodide tagant uuringut korrata. See võimaldaks jälgida muutusi ja trende ajas. Praegu on reeglina tegemist olnud ühekordsete olukordade fikseerimisega, mis ei anna teavet võetud meetmete tulemuslikkuse kohta.

Sarnaselt teiste projektidega on konsultandi hinnangul ka siin kitsaskohaks veebis avaldatud tulemuste jätkusuutlikkus. Projekti ametlik koduleht³⁶ enam ei avane. Samas on antud projekti materjalid linna ametlikult lehelt küllalt hõlpsalt leitavad. Sarnaste projektide puhul ongi konsultandi hinnangul mõttekas eraldi projektiveebi mitte teha, vaid kasutada tulemuste näitlikustamiseks olemasolevaid infokandjaid. Atraktiivsuse huvides võib täiendavalt kasutada interaktiivseid lahendusi, nagu näiteks on tehtud Tallinna mereprügi vältimise ja vähendamise tegevuskavas, mis on tehtud *ArcGIS Story Maps-i* rakenduses.

Projekti elluvijad tõid veel välja, et teaduslikku lähenemist hõlmavad projektid on tulemuslikumad, kui oskusteave on olemas partneri, mitte sisseostetud ekspertiisi näol. Teenuseosutajad teevad ära hankes nõutu, kuid ei mõtle sageli kaasa üldisematel teemadel või ootamatuste ilmnemisel. Partnerid on seevastu reeglina huvitatud projekti kui terviku käekäigust.

1.10 CREATE

Sünopsis

Projekt „CREATE“ (*Congestion Reduction in Europe: Advancing Transport Efficiency*) ehk „Liiklusummikute vähendamine Euroopas: transpordi efektiivsuse edendamine“ viidi ellu Horisont 2020 raames aastatel 2015–2018. Projekti konsortsium hõlmas mitmeid osapooli (18), sh Tallinna Transpordiametit, kelle eelarve oli 125 tuhat eurot. Toetus oli saajaprotsendiline.

³⁶ [LINK](#)

Projekti sisuks oli liiklusprobleemide, sh ummikute vähendamine. Aluseks võeti viie nn juhtlinna kogemus, mida jagati nn järgijatele. Tallinna „õpipartner“ oli London.

Tallinna arengukava 2014–2020 üks peaesmärkidest (nr 5) kõlas järgmiselt: „kodu, tööd ja puhkust säästvalt ühendav ning väärtustav tallinlane – hubase, inspireeriva ja keskkonnasäästliku linnaruumiga Tallinn“. Üheks selle saavutamise meetmeks oli „ühistranspordi arendamine ning elanike elu- ja äritegevuse vajadustega vastavusse viimine“ (nr 1).

Projektil oli defineeritud neli peamist eesmärki:

- uurida välja linnade liiklusummikute põhjuseid ja töötada välja liiklusvõrgu toimimise praktiline määratlus linnade jaoks, kes soovivad üldiselt tõhustada liikuvust, sh mõõta jõudlust, mustreid ja teha kindlaks nende taga peituvad põhjused;
- teha koostööd kuue majanduslikult arenenud Euroopa linnaga, mis on kogenud autostumise tipu fenomeni, uurimaks, kuidas neil on õnnestunud majanduskasv autostumise kasvust lahti siduda;
- töötada välja konkreetseid juhiseid ja tõsta ametnike suutlikkust, et aidata neil muutuda säästliku liikuvusega linnadeks;
- koostöös arenenud linnadega, kellel on olemas säästva linnaliikuvuse kavad (SUMP) uurida uute meetmete potentsiaali, et tulla toime kasvavate ummikutega.

Eeldatavaks pikaajaliseks mõjuks oli varustada linnad tööriistadega, mis aitaksid neil toime tulla liiklusummikutega.

Võttes arvesse projekti küllalt laiapõhjalist eesmärgistikku, oli kooskõla linna strateegilise suunaga olemas. Selliste projektide puhul on oluline, et iga osalev partner leiaks lisaks üldistele projekti väljunditele nn „oma asja“ ehk konkreetset lahendatava probleemi.

Elluviimine

Projektis osales 10 linna, mis jaotati kahte rühma – mentorid ja menteed. Tallinna mentoriks oli London. Projekti elluviimise eeldus oli, et nn vanadel pealinnadel on suured kogemused linnastumise probleemidega tegelemisel, mida siis järgijatele edasi anda.

Avakohtumisel Londonis tutvusid Tallinna ametnikud mitmete ellu viidud projektidega. Viimaste hulgast valiti välja tänavate liigitamine kui vajalikuim ja jõukohaseim. Edasised tegevused hõlmasidki tänavate kaardistamist ja tüüpidesse jagamist Tallinnas, tuginedes Londoni esindajate näpunäidetele. Kaardistamisega tegeles selleks eraldi moodustatud töörühm. Niisiis hõlmasidki projekti tegevused mitmesuguseid kohtumisi, lähetusi (sh teistesse projekti linnadesse) ja ekspertide tööd.

Projekt viidi ellu vastavalt plaanitule ja tagasilööke ei esinenud. Tallinna ja Londoni meeskonnad sobisid elluvijate sõnul omavahel hästi. Samuti oli ameti juhtkond teemaga kaasas ja sellest huvitatud. Märkimist väärib elluvijate hinnangul ka veel ametitevaheline hea koostöö ruumiloome valdkonnas.

Horisont 2020 projektis osalemine oli prestiižne, mistõttu oldi valmis ka mõnevõrra rohkem pingutama.

Tulemused

Kaardistatud tänavate andmed sisestati linna geoinfosüsteemi, mida saavad kasutada kõik linna ametid, eelkõige planeerijad. Projekti konkreetseks tulemuseks oli elluvijate sõnul tänavate klassifitseerimise süsteem (eri liiki tänavate tüübid), mille loomiseks saadi alus Londoni kogemusest. Tüübid on olulised tänavate planeerimiseks (liiklusvood). Tallinnas määratleti 9 erinevat tüüpi. Tüübid loovad tänavaruumile definitsiooni, mis arvestab koha iseloomu ja olulisust, erinevaid liikumisviise ja tänavate omavahelist hierarhiat.

Elluvijate sõnul oli lahendatava teema valiku aluseks reaalne vajadus. Ka ameti juhtkond nõustus projekti vajalikkusega.

9 välja töötatud tänavatüüpi on arvestatud ka linna arengustrateegia loomisel. Samuti on tüübid kajastatud Tallinna jätkusuutliku linnaliikuvuse kavas³⁷ (pole veel vastu võetud), mis täpsustab seda, kuidas plaanitakse strateegia „Tallinn 2035“ eesmärgid liikuvuse valdkonnas ellu viia.

Elluvijad tõid veel välja, et projekti juhtpartner ja ka Euroopa Komisjon jäid Tallinna osaga projektis hästi rahule, kuna siin valmis midagi konkreetset. Mujal piirduti pigem kogemustevahetusega.

Lisaks konkreetsele Tallinna tänavatüüpe käsitlevale lahendusele valmis projekti raames mitmeid analüüse (liikumistrendid, transpordipoliitivate arengud jt) ja suuniseid (viisid liiklusummikute vähendamiseks jt). Neid aga projekti elluvijate sõnul Tallinnas ei kasutata, kuna tegemist oli pigem taustainformatsiooniga, mille praktiline rakendatavus oli minimaalne.

Perspektiiv

Elluvijate sõnul on projekti raames välja töötatud 9 tänavatüüpi kasutusel tänavate (liiklusvoogude) planeerimisel. Linna strateegias on sees 9 tänavatüüpi, mis on valdkondliku arengukava aluseks, kus need tüübid on täpsemalt lahti kirjeldatud.

Projekt oli elluvijate sõnul tänavatüüpide juurutamisel nn katalüsaatoriks. Protsessi vältel on olnud vajalik algselt välja pakutud kontseptsiooni Tallinna oludesse kohandada. Seejuures vajavad tüübid kindlasti täpsustamist. Kavas on koostada vastav juhendmaterjal ja uuendada visioonikaarti, mida plaanitakse teha 2023. a teisel poolaastal. Esmalt on tarvis täpselt lahti kirjeldada rakendatavad põhimõtted ja seejärel tuleb otsustada, millised tänavad millisesse klassi kuuluvad. Oodatavaks tulemuseks on konkreetsete suunised linna ametitele oma töö korraldamisel – tänavate rekonstrueerimine, ühistranspordi võrgustiku planeerimine, rattataristu jne. Sisuliselt tähendab tüüpide rakendamine Tallinna linna tänavate planeerimises seda, et kokku on lepitud kindlad reeglid millest lähtuda: piirkiirused kindlat tüüpi tänavate puhul, parkimise lubatavus, ristlõigete ümbertegemine (s.o eri katendid, tasapinnad jms) uute ja/või rekonstrueeritavate tänavate puhul jne.

Soovitused

Elluvijate hinnangul õnnestus projekt hästi. Sellele aitasid kaasa reaalse päevakajalise probleemi lahendamine (probleemipüstitus oli õigesti valitud) ning juhtkonna huvi ja toetus. Samuti ei eeldanud projekti tulemustega arvestamine täiendavat rahalist ressursi. See

³⁷ [LINK](#)

tähendab, et tänavatüüpidega arvestamine liikuvuskavas ei nõudnud täiendavat panust. Küll aga eeldab liikuvuskava realiseerimine, sh tänavatüüpidega arvestamine edaspidi olulisel määral ressursse, seda nii planeerimise kui ka reaalse ehitustegevuse osas. Samas tuleb konsultandi hinnangul märkida, et tänavate kavandamise, sh ka mitmesuguse ehitustegevusega tuleb linnas tegeleda igal juhul. Tänavatüüpidega arvestamine toob eeldatavalt kaasa parema tulemuse liiklusvoogude juhtimisel.

Ameti juhi sõnul on oluline veel välja tuua, et rahvusvaheline koostöö teiste spetsialistidega toob linna uusi perspektiive, mis ei piirdu üksnes käsiloleva projektiga. Samavõrd on oluline luua linnast hea ja usaldusväärse partneri mulje, et ka edaspidi projektidesse kaasatud olla. Viimasel ajal on ainult võimalik täheldada teemade kordumist, kuigi mõnevõrra uute nurkade alt. Sellistes projektides ei peaks ameti juhi hinnangul enam osalema, kuna need ei too linnale olulist uut väärtust.

Konsultandi hinnangul oleks võinud antud projekti puhul kaaluda, kas vajaliku tulemuse oleks võinud saavutada ka ilma välisprojektita. Antud projektis oli tegevusi palju, kuid ametil oli üks konkreetne huvi. On võimalik, et otse Londoni partneriga suheldes oleks samuti samale tulemusele jõutud, kuid seda ajaefektiivsemalt.

1.11 *FinEst Link*

Sünopsis

Projekti „*FinEst Link*“ (*Finnish Estonian Transport Link*) sisuks oli Tallinn-Helsingi raudteetunneli rajamise tasuvusanalüüsi koostamine. Projekti rahastati INTERREG Kesk-Läänemere programmist ja viidi ellu aastatel 2016–2018. Kogumaksumus linnale oli 161 tuhat eurot, millest toetus moodustas 137 tuhat.

Initsiatiiv projekti algatamiseks tuli toonaselt Harju Maavalitsuselt. Tallinn osales projektis, kuna teema puudutas otseselt linnaruumi.

Tegemist oli jätkuprojektiga TalsinkiFIX projektile, mille raames hinnati, kas teemat tasub edasi uurida (tasuvusanalüüsi eeluuring). Toonase uuringu üheks lõppjärelduseks oli, et teostada tuleks täiemahuline tasuvusuuring. Kuigi tegemist oli mõnevõrra utopistliku projektiga, otsustati analüüsida, kuivõrd teostatav see on ja mida võiks endaga kaasa tuua.

Strateegias „Tallinn 2030“ on strateegiliste meetmete all kirjas: „Tallinna-Helsingi rahvusvahelise merealuse tunneli rajamise teostatavuse uurimine“.

Tallinna arengukava 2014–2020 peatükis „Vajadused ja nende saavutamise võimalused“ on välja toodud: „Vajalik on Tallinna- Helsingi rahvusvahelise merealuse tunneli rajamise teostatavuse uurimine ja Tallinna liikuvuskava uuendamine“.

Projekti eesmärk oli läbi viia laiapõhjaline Tallinn-Helsingi tunneli analüüs ja kavandada püsiühenduse tulevikku. Seega oli projekt otseselt tulenev linna strateegilistest arengudokumentidest.

Projekti oodatavaks väljundiks oli analüüs ja tulemuseks eeltingimused, et tunneli rajamisega edasi liikuda.

Elluviimine

Projekti elluviimine hõlmas mõjuanalüüsi ning majandusliku ja finantsanalüüsi läbiviimist, samuti võrdlust teiste sarnaste arendustega, sh õppevisiite.

Projektijuhi sõnul oli elluviimine nn õpiku näide – partnerid olid head, ajakava pidas jne. Samuti õnnestus hanke tulemusena saada uuringuteks ja analüüsideks professionaalsed tegijad. Seega tagasilööke elluviimisel ei ilmnenud.

Tulemused

Tasuvusanalüüs Tallinn-Helsingi merealuse tunneli³⁸ kohta sai valmis. Seega kõik projekti taotluses kavandatud tegevused viidi kavakohaselt ellu. Samas muude eluvaldkondadega oli projekti elluvijate sõnul seoseid vähe, kuigi neid prooviti luua (näiteks Harjumaa üldplaneeringuga). Samuti ei ole tulemusi kajastatud üheski linna edasises plaanis ja/või planeeringus.

Perspektiiv

Projektijuhi sõnul ei ole teemaga linnas enam edasi tegeletud. Kord aastas toimub küll kohtumine partneritega, kuid sellel on ennekõike sümboolne väärtus.

Samuti ei ole ette võetud ühtegi jätkutegevust, seejuures pole ka üheski planeeringus vms tunneli võimaliku asukohaga arvestatud. Seega projekti pikaajalisi tulemusi ei saavutata – praegu pole ette näha, et tunneli temaatikaga edasi tegeletaks.

Seos hilisema riigi eriplaneeringu taotlusega Peter Vesterbacka poolt puudub, v.a asjaolu, et Rahandusministeerium kasutas siinse tasuvusanalüüsi tulemusi, põhjendamaks, miks eriplaneeringut menetlusse ei võetud³⁹.

Soovitused

Antud projekti osas oli ameti juht algusest peale skeptiline, kuna tegemist ei olnud Tallinna, vaid Harjumaa Omavalitsuste Liidu algatusega. Samas näitavad aga linna arengudokumendid, et teema oli siiski teataval määral oluline, vastasel korral ei oleks seda strateegiates otsesõnu välja toodud.

Konsultandi hinnangul ei saa selliseid uuringuprojekte lugeda läbinisti mittevajalikeks, kuna need annavad aluse otsusteks järgnevate tegevuste osas. Antud juhul aga ei läinud projekti tulemused ja jätkutegevused kokku – üks tõi välja sotsiaalmajanduslikult olulised mõjud, millest loeb välja viite teemaga edasise tegelemise vajalikkuse kohta, teisalt aga jätkutegevusi ei olnud. Seega on oluline juba enne projektiga liitumist läbi mõtestada, kui suur on tõenäosus, et projektiga alguse saanud tegevused jätkuvad. Samuti tuleks analüüsida, kuivõrd uus ja/või vajalik on projekti käigus valmivast analüüsist saadav teave.

³⁸ [LINK](#)

³⁹ [LINK](#)

1.12 HUPMOBILE

Sünopsis

Projekti „HUPMOBILE“ (*Holistic Urban and Peri-urban Mobility*) ehk „Terviklik linna ja linnalähedane liikuvus“ raames tegeleti Tallinnas adaptiivsete foorisüsteemide tasuvuse uurimisega. Laiemalt oli projekti fookuses linnaliikuvus, kuid Tallinn defineeris oma teema kitsamalt. Projekti rahastati INTERREG Läänemere piirkonna programmist ja viidi ellu aastatel 2019–2021. Tallinna linna eelarve oli 214 tuhat, sh toetus 182 tuhat eurot. Ettepanek osalemiseks tuli Soome partnerilt.

Tallinna arengukava 2018–2023⁴⁰ linnaruumi, tehnotaristut ja kommunaalmajandust puudutava strateegia eesmärk kõlab järgmiselt: „kodu-, töö- ja puhkeelu säästvalt ühendav ning väärtustav tallinlane – hubase, inspireeriva ja keskkonnasõbraliku linnaruumiga Tallinn“. Selle koosseisu on määratletud ka liikuvusvaldkonna eesmärk („mugav ja säästev liikuvus“), milleks on suurem säästlike liikumisviiside osakaal, sh ühistranspordi liinivõrgu arendamine ja nüüdisajastamine. Üheks peamiseks tegevussuunaks on muuhulgas „liikumiskeskonda käsitlevate uuringute ja projektide tellimine ning liikumisega seonduvate andmekogude ajakohastamine“, samuti „liikluse juhtimine, liikluskorralduse ja järelevalve tõhustamine“.

Projekti eesmärk oli terviklike lahenduste leidmine säästva integreeritud liikuvuse planeerimiseks, teostamiseks ja optimeerimiseks.

Seega oli kooskõla linna ja projekti eesmärkide vahel selgelt olemas.

Projekti oodatavateks väljunditeks olid adaptiivsete foorisüsteemide eeltasuvusuuring, sh lahenduste piloodid. Projekti väljunditena olid määratletud ka kogemustevahetus teiste partneritega ja tulemuste levitamine, kuid neid on keeruline kvantifitseerida.

Elluviimine

Projektijuhi sõnul lähtus Tallinn ennekõike enda vajadustest ega huvitunud eriti sellest, millega tegelesid projekti teised partnerid. Kogemustevahetus jms ei olnud esmatähtis. Soov oli uurida adaptiivseid foorisüsteeme, et olla valmis edaspidiseks (praegu ei ole linna foorisüsteem aegunud, aga millalgi tuleb uuendamise tegelema hakata).

Elluviimine kulges projektijuhi sõnul tõrgeteta.

Tulemused

Projekti tulemusena valmis adaptiivsete foorisüsteemide tasuvusuuring, milleks viidi läbi kaardistus tõhusate süsteemide kohta. Samuti auditeeriti olemasolevat adaptiivset süsteemi (Reidi tee) ja viidi ellu piloot Kopli-Sitsi ristmikul.

Valmis üldraamistik (eellähteülesanne), kuidas adaptiivset foorisüsteemi hankida. Samuti pakuti välja koridorid, kus sellist süsteemi võiks esmajoones rakendada.

⁴⁰ [LINK](#)

Piloot Kopli-Sitsi ristmikul andis elluvijate sõnul häid tulemusi – trammiliini ajaline kokkuhoid oli märkimisväärne. Samas autoliikluse tingimused oluliselt ei halvenenud.

Lisaks valmis projekti käigus veel muidki materjale, sh soovitusel osapoolte kaasamiseks⁴¹. Nendele ei ole aga linna poolt tähelepanu pööratud, kuivõrd fookus oli mujal.

Ameti juhtkond on projekti suhtes positiivne – pilootlahendus töötas väga hästi.

Perspektiiv

Projektist saadi elluvijate sõnul sisend Tallinna jätkusuutliku linnaliikuvuse kava koostamiseks. Ühe tegevussuunana on määratletud adaptiivse liiklusjuhtimissüsteemi piloteerimine. Projektiga tõestati, et piloteeritud lahendus töötas ja et seda on võimalik kasutada ka muudes linna piirkondades. Järgmiseks on projektijuhi sõnul tarvis leida eelarvelisi vahendeid lahenduse juurutamiseks. Adaptiivse komponendiga foorisüsteeme on võimalik rakendada uutel/rekonstrueeritavatel tänavatel, aga ka olemasolevatel.

Seega saadi sisend konkreetsele teemale, kuigi rakendatud seda veel ei ole. Ühest küljest selgus projekti käigus, et iga ristmikku tuleb käsitleda erinevalt, mis tähendab, et järgmiseks vajab analüüsimist, millised ristmikud tuleks esmajoones adaptiivsete süsteemidega varustada. Teisalt pole ka veel kinnitatud liikuvuskava, mille alusel ameti konkreetse tegevuskava koostada plaanib. Selles on võimalik juba täpselt paika panna, kus milliseid lahendusi kasutatakse ja millised on vajalikud ressursid.

Soovitused

Antud projekti juures jääb konsultandile silma kaks asjaolu.

Esiteks, kuigi tegemist oli rahvusvahelisi partnereid hõlmava piiriülese projektiga, oli Tallinna fookus suunatud pigem kitsalt konkreetse küsimuse lahendamisele. Kuigi piiriüleste projektide raames saab lahendada ka kohalikke küsimusi, tuleks lisaks arvestada ühisosaga. Antud projekti puhul tundub, et muud väljundid/tulemused Tallinna jaoks olulised ei olnud. Võis juhtuda, et mõni kasulik teadmine, meetod vms jäi linnal seetõttu saamata. Kui juba projektis osaleda, tuleks sellest maksimum võtta. Või oleks võinud kaaluda vajalike tegevuste elluviimist ilma välisprojektita, kui muud rahvusvahelised tegevused tegelikult huvi ei pakkunud.

Teiseks, pilootlahendus töötas hästi. Samas ei ole (veel) konkreetset jätkuplaani, kuidas seda linnas juurutada. Kui projekt on suunatud mingi lahenduse järeleproovimisele, võiks olla paigas ka plaan selle kasutuselevõtuks edukuse korral.

⁴¹ [LINK](#)

2 Kokkuvõtte ja arutelu

Analüüsi käigus hinnati 12 välisrahastusega arendusprojekti, milles Tallinna linna ametid osalesid. Järgmisel lehel asuv koondhinnang on antud konsultandi poolt, põhinedes projektide elluviijate ja ametite juhtide tagasisidel. Hinnang on antud nn valgusvoori skaalal:

- **Roheline** – projekt on kas hästi ellu viidud, tulemused on saavutatud ja mõju märgatav;
- **Kollane** – projekti elluviimises, tulemuste saavutamises ja mõju avaldumises leidub mõningaid vajakajäämisi;
- **Punane** – projekti elluviimises, tulemuste saavutamises ja mõju avaldumises on olulisi puuduseid.

Võttes arvesse iga projekti erinevaid aspekte, on analüüsi läbiviija andnud omapoolse koondhinnangu samal skaalal:

- **Roheline** – projekti tulemusena on linnas toimunud soodne areng;
- **Kollane** – projekt on olemuslikult neutraalne – sellist tüüpi projektide elluviimist võib jätkata, kuna rahaline kulu on minimaalne, samas avaldab projekt soodsat mõju sihtgrupile;
- **Punane** – sellisel kujul (elluviimise või tulemuse saavutamise võtmes) projekte peaks pigem vältima.

Nr	Projekt	Protsess	Tulemus	Mõju	Koondhinnang
1	Loomingulised meeled	Üldiselt kulges projekti elluviimine tõrgeteta, esines mõningaid kitsaskohti seoses linnasisese bürokraatiaga	Projektis soovitud tulemused saavutati, välisvabatahtlikud rikastasid noortekeskuste igapäeva ja tihendasid nende koostööd	Mõju on keeruline hinnata, kuna puudub konkreetne tulemus	Välisvabatahtlike kaasamiseks on loodud toimiv raamistik, mida linn on ka aktiivselt kasutanud. Pole põhjust selle tegevuse lõpetamiseks, kui leidub piisavalt motiveeritud vastuvõtvaid organisatsioone Kulu linnale on väike, välisvabatahtliku rikastavad vastuvõtva organisatsiooni igapäevatööd
2	StayTuned!	Haridusameti keskne koordineerimine hõlbustas elluviimist. Kõik osalejad olid algusest peale teadlikud, mis plaanis on	Välja töötati varajase märkamise mudel ja hea sõna raamat. Olulisimaks võib pidada hariduslike erivajadustega laste teema fookusesse toomist	Osalevates asutustes muutus arusaam ja hoiakud seoses hariduslike erivajadustega lastega. Seega osalevatele asutustele oli mõju positiivne	Ülelinnalist mõju ei ole võimalik otseselt hinnata, kuna pole kontrollitud tulemuste rakendamist teistes haridusasutustes Samas tõstis projekt fookusesse hariduslike erivajadustega laste temaatika, mis on jätkuvalt linnas prioriteetne
3	TEACH	Sisutihe ja kompaktne projekt, milles osalejad teadsid eesmärgi ja sisu algusest peale	Osalevad asutused koostasid omale kaasava hariduse tegevuskavad, mis olidki projekti oodatavaks tulemuseks	Osalevates asutustes suurenes õpetajate teadlikkus iseenda rollist ja juurdusid kaasava hariduse praktikad	On keeruline hinnata, milline on ülelinnaline mõju, s.o teistele haridusasutustele. Osalevate asutuste hinnangul projektidest küll omavahel aeg-ajalt räägitakse, kuid tulemusi teiste poolt otseselt üle ei võeta Samas pani projekt aluse jätkutegevusele
4	StratKIT	Projektijuht oli oma tegevustes üksi, ameti juhtkonna toetust	Konkreetse projekti tulemused ei realiseerunud soovitud kujul.	Suurenes jätkusuutliku toitlustamise aktuaalsus ja	Kuigi konkreetse projekti elluviimine oli keeruline ja

		polnud. Projekt õnnestus „enam-vähem“ ära teha	Ootused olid suuremad. Keskkonnasäästlike hangete juhendit pole siiani kasutusele võetud	kujunes välja partnerite võrgustik, kuid seda pigem jätkuna	tulemused ei realiseerunud, tõusis keskkonnasäästliku toitlustamise teema just selle projektiga päevakorda ja töös on jätkuprojekt
5	Ligipääsetavuse infosüsteemi loomine	Koostöö arendajaga sujus, plaanitu viidi ellu	Süsteem (LIPS) sai vastavalt plaanile valmis, selles mõttes tulemus saavutati	Ootus oli, et süsteemi hakatakse hästi aktiivselt kasutama. See ei realiseerunud – haldajad pole huvitatud andmete uuendamisest jne	Projekti tulemus (LIPS) küll saavutati, kuid rakendatavus on pigem kesine. Teisalt pole veel teada, mis võiks süsteemist edasi saada (üle-eestiline kasutatavus vms)
6	Abiks hoolduskoormusega inimestele	Projekt küll viidi ellu, kuid seda raskendas oluliselt koroonakriis (ei saanud teha kontaktseid kohtumisi, mis moodustasid suure osa tegevustest)	Projekti tulemusena loodi toimiv mudel, samuti õnnestus testida uusi ideid ja saada teadmisi	Peale rahastuse lõppemist tegevustega ei jätkatud	Projekti tulemus (mudel teenuste pakkumiseks omasteholdajatele) saavutati ja see toimis, kuid tegevustega peale projekti lõppu ei jätkatud
7	Koosloome ja liitreaalsus linnaplaneerimises	Välja arvatud mõned nüansid, projekti elluviimine sujus	Valmis trassi eskiislahendus, mida tutvustati elanikele liitreaalsuse abil	Projekti raames töötati välja Putukaväila kontseptsioon, millest on kujunenud üks Tallinna lipuprojekte; projekti kestel loodud Putukaväila maastikuarhitektuuri projekt viiakse kogu projektiala ulatuses ellu.	Lõi uue kogemuse elanike kaasamisest, ühtlasi pandi alus Putukaväila projektile, mille arendamisega jätkatakse
8	NATTOURS	Projekti elluviimine sujus, kuivõrd ametil oli võimekus kõikide aspektidega tegeleda	Planeeritud objektid (laudtee ja linnuvaatlustorn) said valmis	Linnale said valmis objektid, mida ka täna kasutatakse ja mille hooldamine on tagatud	Küllaltki väikse eelarvega suudeti rajada mõned olulised objektid, mis on tänini kasutusel
9	BLASTIC	Projekti elluviimine sujus, meeskond oli kompetentne ja võimekas Lisatasu ei kompenseerinud täielikult töömahtu	Tulemused saavutati täies mahus (kaardistati mereprügi allikad, testiti meetodikat ja töötati välja mereprügi vähendamise tegevuskava)	Projektist saadi konkreetne sisend linna jäätmekavasse. Samuti tekkis sisend Jäätmeseaduse täiendamiseks	Mereprügi kerkis teemana päevakorda ja on sellest tulenevalt kajastatud ka linna jäätmekavas

10	CREATE	Projekt viidi ellu vastavalt plaanitule, meeskonnad sobisid omavahel hästi	Tulemus saavutati (tänavate klassifitseerimise süsteem, mis loodi Londoni eeskujul)	Lahendada õnnestus päevakajaline probleem ja luua alus tänavate planeerimiseks edaspidi	Projekti käigus välja töötatud tänavatüüpide jaotus on aluseks planeerimisel ka täna
11	FinEst Link	Projekti elluviimine oli nn õpiku näide – kõik sujus	Plaanitud tasuvusanalüüs sai valmis	Teemaga ei ole edasi tegeletud ega saadud sisendit muudes tegevustes arvestatud	Kuigi valmis konkreetne tasuvusanalüüs, ei ole teemaga edasi tegeletud
12	HUPMOBILE	Projekti elluviimine kulges tõrgeteta	Tulemused saavutati (adaptiivsete foorisüsteemide tasuvusuuring ja piloot)	Projekt andis sisendi Tallinna jätkusuutliku linnaliikuvuse kava koostamiseks	Vajalik sisend on kava koostamisel arvesse võetud

2.1 Protsess

Vaadeldud projektidest olid viis algatatud linna enda initsiatiivil:

- „Loomingulised meeled“
- „StratKIT“
- „NATTOURS“
- „Ligipääsetavuse infosüsteemi loomine“
- „Abiks hoolduskoormusega inimestele“

Ülejäänute puhul on initsiatiiv tulnud väljastpoolt. Aastate jooksul on ametitel välja kujunenud omad võrgustikud, kust pakkumised enamasti pärinevad. Üldjuhul on pakkumisi osalemiseks rohkem, kui jõutakse ette võtta.

Partnerite ettepanekul projektides osalemine on konsultandi hinnangul seotud kahe võimaliku kitsaskohaga. Nimelt on võimalus projekti sisu endale sobivalt kujundada väiksem, kui ise projekte initsieerides. See aga tähendab, et neist saadav kasu võib jääda väiksemaks. Samuti on võimalused projekti sisu arutamiseks ametite vahel kitsamad (lühem ajaraam), mis tähendab, et mõned aspektid võivad jääda tähelepanuta.

SEOSTATUS LINNA ARENGUPLAANIDEGA

Vaadeldud projektidest ei olnud ükski linna strateegiliste suundadega vastuolus. Seosed vähemasti linna üldise strateegiaga olid kõigil olemas. Mõnel puhul jäi silma, et projekti eesmärgid olid niivõrd üldised, et oleksid hästi sobinud paljude erinevate arengusuundadega. Näiteks projekti „TEACH“ siht oli piisavalt üldine selleks, et sobida väga laia eesmärkide spektriga.

Eristuvaks on projekt „Loomingulised meeled“, kuna välisvabatahtlike kaasamist ei ole linna arengudokumentides eraldi välja toodud. Samuti ei adresseeri ükski sel ajal kehtinud noorsootöö arengusuundades vajadust noortekeskustes välisvabatahtlikke rakendada.

Edaspidi on mõttekas kaaluda, kui üldised võiksid projektide eesmärgid olla – peaks olema üheselt arusaadav, millist linna arengudokumentides väljendatud kitsaskohta projektiga lahendatakse. Erandiks on olukord, kus projektis käsitletavat temaatikat linna dokumentides ei sisaldu („BLASTIC“ iseloomustab seda) – sel juhul tuleb kaaluda, kas tegemist on temaga, mis ühel hetkel peab linna arengusuundadesse lisatama, või lihtsalt kellegi hetkeideega.

PROJEKTI TEGEVUSTE VASTAVUS PLANEERITULE

Valdavas osas on vaadeldud projektide tegevused vastanud kavandatule. Mõistagi on esinenud kõrvalekaldeid võrreldes algse ajakavaga, kuid lõpetamata pole jäänud ükski.

Peamiseks ajaplaani mõjutavaks faktoriks oli koroonakriis. Reeglina eeldavad arendusprojektid kokkusaamisi, õppevisiite jms. Piirangutest tulenevalt tuli neid teinekord edasi lükata. Kõige olulisemalt oli mõjutatud „Abiks hoolduskoormusega inimestele“, kus meetod oli üles ehitatud inimeste külastamisele nende kodudes. Piirangute tõttu kannatasid tegevused märgatavalt, mis ilmnes ka osas toetusraha kasutamata jätmises.

Ühel korral mainiti, et linnalt sildfinantseeringu saamine oli keeruline („Loomingulised meeled“). Muudel juhtudel pole see probleemiks olnud.

Samuti toodi välja aruandluse temaatika, mis mõnikord nõuab spetsiifilisi teadmisi, mida ametis napib. Sel juhul saadi aga abi Tallinna Strateegiakeskusest.

Mitmel puhul toodi välja ka hangete temaatika – aeganõudev, nüansside tundmist eeldav jne. Teisalt ei ole hanked spetsiifiliselt välisprojektidega seotud probleemiks, vaid nendega tuleb tegeleda ka muudel juhtudel.

Edufaktoritena toodi välja sisuliste partnerite olemasolu/kaasatus – ametite töötajad ei oska alati spetsiifilist sisendit anda. Võimalus on muidugi vajalikku oskusteavet teenusena sisse osta, kuid sellisel juhul ei pruugi tekkida hea sünergiaga projektimeeskonda, sest teenuseosutajad hindavad oma töömahu hanke alguses väga täpselt ära.

Samuti peeti oluliseks mitme inimese seotust projektiga ja ameti juhtkonna toetust. Näiteks projektis „StratKIT“ oli projektijuht sisuliselt üksi ja ka juhtkonna tugi puudus. Sellest tulenevalt oli ka hinnang elluviimisele „enam-vähem õnnestus ära teha“. Seevastu projektides, kus ka juhtkond on olnud teemast huvitatud, on elluviimine olnud sujuv.

Hästi on toimunud ka konsortsiumid, kus partnerid esindavad samu tasandeid (otsustajad ja otsustajad, ametnikud ja ametnikud jne). Sel viisil on võimalik käsitleda teemasid ühisel „lennukõrgusel“.

2.2 Tulemus

TULEMUSTE KIRJELDAMINE TAOTLUSTES

Projektitaotlustes on tulemusi kirjeldatud erineva detailsusastmega. Mõnel puhul on need olnud kirjas üldiselt, nagu näiteks:

- linna noorte sotsiaalse ja kultuurilise elu rikastamine („Loomingulised meeled“);
- koolist varajase väljalangemise ennetamine („Stay Tuned!“);
- hariduse kvaliteedi suurendamine („TEACH“).

Teistel juhtudel olid tulemused hästi selgepiirilised:

- luua ligipääsetavuse infosüsteem („Ligipääsetavuse infosüsteemi loomine“);
- luua uued jätkusuutlikud loodusturismi atraktsioonid („NATTOURS“).

Eesmärgistamisel ilmnes aga teatavaid ebakõlasid – omavahel olid segamini väljundid ja tulemused. Näiteks ligipääsetavuse infosüsteemi rajamisel oli süsteem märgitud eesmärgiks (ja soovitavaks tulemuseks) omaette, samas oli kaugem plaan soodustada erivajadustega inimeste kodust välja saamist. Antud juhul oli infosüsteem üksnes vahend selle saavutamisel.

Läbivalt võiks eesmärgid lahti mõtestada järgmiselt:

- (üld)eesmärk, mis adresseerib mõnda olulist linna kitsaskohta ja on ühtlasi kooskõlas rahastaja ootustega. See eesmärk viitab ühtlasi projekti pikaajalisele mõjule;
- otsene eesmärk, mis adresseerib konkreetset meetet või tegevust linna strateegilises dokumendis ja viitab projekti tulemusele.

Samuti tuleks selgelt eristada väljundeid, tulemusi ning mõju. Mitte alati ei olnud need taotlustes üheselt mõistetavad.

EESMÄRKIDE TÄITMINE

Eesmärkide all on vaadeldud projektides enamasti olnud juttu väljundi tasandist – mida konkreetselt on lubatud projektitaotluses valmis saada (näiteks infosüsteem, analüüs, mudel vms). Nende saavutamise pole kuskil probleeme esinenud. Teisisõnu, see, mis taotluses oli lubatud, saadi iga kord kätte.

Samuti andis pea iga projekt linnale mingisuguse teadmise, oskuse või värskenduse. Küll aga ei olnud mitte kõikidel projektidel perspektiivi:

- mõnede projektide puhul jäi tulemus linna mõistes pigem kitsasse ringi, piirdudes osalenud asutustega (Haridusameti projektid);
- teemaga edasi tegelemiseks ei eraldatud ressursse, kuigi vajadus oli olemas („Abiks hoolduskoormusega inimestele“);
- tulemuste kasutamine jäi kesiseks („Ligipääsetavuse infosüsteemi loomine“);
- teema küll analüüsiti läbi, kuid edasisi tegevusi ei järgnenud („FinEst Link“).

Perspektiivikamad on olnud projektid, mille puhul ei eeldanud jätkutegevused koheselt rahalise ressursi eraldamist ja/või oli olemas ameti või linna poliitilise juhtkonna tugi.

Jätkutegevuste puhul tuleb veel märkida, et linna välisprojektide andmebaasis ei olnud ühegi vaadeldud projekti kohta jätkutegevusi välja toodud. Tegelikult võiksid kaasuvad/jätkuvad tegevused ja konkreetsamad plaanid olla seal välja toodud, sh siis, kui konkreetse projekti välisrahastus on lõppenud ja aruanne kinnitatud. Nii oleks paremini tagatud ülevaade ühe või teise projekti edasisest käekäigust.

Samuti ei sisalda andmebaas kõikide projektide kõiki tulemusi. Puudu on projektide raames valminud materjale (analüüsid jms), samuti lõpparuandeid. Korrekne oleks koondada kõik konkreetse projektiga seotud materjalid ühte kohta. Neist asjakohasemad võiks avaldada ka linna avalikes kanalites.

2.3 Mõju

MÕJUKAIMAD PROJEKTID

Üldistavalt saab välja tuua, et viiel projektil („Koosloome ja liitreaalsus linnaplaneerimises“, „NATTOURS“, „BLASTIC“, „CREATE“ ja „HUPMOBILE“) on linna arengule olnud soodne mõju, ühte projekti poleks sellisel kujul pidanud tegema („Abiks hoolduskoormusega inimestele“) ja kuue projekti puhul on kasu mõnevõrra küsitav – kas on hõlmatud kitsas sihtgrupp või on tulemuste rakendamine soiku jäänud. Mõjukamate projektide käigus on välja töötatud konkreetne lahendus, mis on seejärel muudesse tegevustesse juurutatud. Teistel juhtudel on olnud tegemist projektidega, mille ülelinnaline mõju jääb küsitavaks. Samas on need osalevatele organisatsioonidele lisanud kasulikke teadmisi, oskusi vms. Ka on nende eelarved ja omafinantseeringud olnud üldjuhul väikesed.

Mõju avaldanud projektide ühiseks nimetajaks on valdkond – enamasti on need seotud kas linnaruumi, keskkonna või transpordiga. Nende puhul on olnud võimalik täpsemalt määratleda lahendatav probleem (liiklusummikud, konkreetne keskkonnavalne väljakutse vms). Seetõttu on ka lahenduse otsimine olnud konkreetsem. Haridus- ja sotsiaalvaldkonnad on teemade ring hästi lai ja need on üksteisega läbi põimunud. Seetõttu on ka konkreetse(ma) tulemuse saavutamine keerulisem. Ka projektide eesmärgipüstitused näitavad seda – nn pehmete valdkondade projektide puhul on need olnud reeglina üldisemad.

SOOVITUSED

Peamised projektide puhul ilmnenu lahendamist vajavad teemad on ühel või teisel viisil seotud jätkusuutlikkuse ja tulemuste levitamisega. Samuti kerkisid esile mõned üldised küsimused.

- Projekti sisu on võimalik paremini linna soovidele vastavaks kujundada, kui ise projekte initsieerida, mitte osaleda kellegi teise poolt juba välja töötatud plaanis. Niisiis peaks linn vajalikke projekte pigem ise algatama. Samuti võimaldab see paremini ametite vahel ja sees täpsustada, mida konkreetse projektiga saavutada soovitakse.
- Teatud juhtudel (projektis palju tegevusi, millest linnale pakub huvi vaid üks) tasub kaaluda, kas konkreetse lahenduse katsetamine oleks omavahenditest efektiivsem. Sel viisil on võimalik fookuseerida tegevused huvipakkuvale teemale ja mitte tegeleda projektiga kaasnevate administratiivsete jms kohustustega.
- Projektide vältel loodud IKT lahendused vajavad linna süsteemidega ühendamist. Praegu on jäänud sageli ühekordseks ürituseks, kus kodulehti jms peale projekti lõppu ei uuendata. Rakenduste puhul on vajalik konkreetse tooteomaniku olemasolu.
- Projektide tulemusi võiks ka peale projekti lõppu mõõta. Reeglina seda senini tehtud ei ole. Mõju avaldub reeglina pikaajaliselt. Seetõttu on asjakohane juba taotlust ette valmistades mõtestada läbi, kuidas toimub hilisem mõõtmine (ja kas selleks on täiendavaid ressursse tarvis).
- Projektide raames välja töötatud lahendustest jms võiksid teadlikud olla mitte üksnes ametite projektijuhid, vaid ka töötajaskond laiemalt. Nii oleks võimalik tulemusi laialdasemalt kasutada. Sama kehtib haridusasutuste projektide puhul – oluline on teabe ülekandmine teistele.
 - Tallinna Strateegiakeskus korraldab aeg-ajalt nn kohvihommikuid projektijuhtidele, et omavahel kogemusi vahetada. Seda võiks laiendada ka teemaga seotud teistele töötajatele.
 - Formaadina võib projektide tutvustamisel kasutada nn kõnevõistlust (*pitch competition*), kus paari minuti jooksul tuleb kuulajaskonnale projekti põhiolemus edasi anda (maha müüa).
 - Välisprojektide andmebaas on küll vajalik ja hea, kuid sealt konkreetse teabe leidmine eeldab eelteadmist. Kaaluda võiks igale ellu viidud projektile nn *onepager'i* koostamist, millest saab peamistest tulemustest kiire ülevaate.
- Juhtkonna toetus ja informeeritus on oluline enne projektiga alustamist. See aitab suurendada jätkusuutlikkust.
- Tallinna Strateegiakeskuse rolli nähakse peamiselt:

- hangete nõustamisel (ennekõike nüansid, mis tulenevad Riigihangete seadusest);
- nõustamises projektitaotluste koostamisel ja elluviimisel (et oleks keegi, kellelt abi küsida ja kes terviku üle vaataks);
- kindlustamisel, et projektidest tõusetunud teemad jõuaksid linna arengudokumentidesse;
- projektidest saadud teadmiste jõudmisel ametnikeni.
- Eelistada tuleks projekte, mis:
 - panustavad uute teadmiste tekkimisse;
 - võimaldavad uusi ideid testida (siinkohal tuleb kohe alguses teadvustada, et tegemist ongi katsetamisega, millele ei pruugi jätkutegevusi järgneda);
 - ei tekita jätkamisel olulist lisakoormust eelarvele ja/või töötajaskonnale.
- Uuringute jms puhul tuleb samuti teadvustada, et edaspidi võivad vajalikud olla kordusuuringud. See tähendab vajadust planeerida eelarvesse vajalikud vahendid.

Kokkuvõtteks, reeglina on arendusprojektid linnale kasulikud olnud – saadud on uusi teadmisi, katsetatud teistsuguseid lahendusi jms. Samas on mõned projektid jäänudki ühekordseteks. See on sobiv, kui juba algusest peale ongi see niimoodi planeeritud (mingi teema katsetamine, vastus konkreetsele küsimusele). Kui aga on ootus, et teemaga minnakse edasi, vähendab mitte jätkamine töötajate motivatsiooni ja mõjub sihtgrupile negatiivselt.

Niisiis võib arendusprojektides osalemist ka edaspidi linnas soosida, kuid kriitiliselt tuleb mõelda, mis on saadav praktiline kasu. Selleks võib olla uus teadmine, mudel, uue idee valideerimine, aga ka uus koostöövõrgustik, kui see rikastab kuidagi linna ametite tegevust. Teisisõnu, kindlasti ei tohiks arendusprojekte edaspidi aja- ja ressursiraiskajatena kõrvale jätta.

Samuti võiks edaspidi analüüsida, kas ja millised teemad jäävad välisprojektidele kuluva aja tõttu katmata (alternatiivkulu küsimus).

Tallinna Strateegiakeskus võiks juurutada praktika, et peale arendusprojekti elluviimist analüüsitakse vastava ameti juhtkonna ja elluviijatega projekt läbi (võib kaaluda ka aasta peale lõpetamist, et mõjud avalduda jõuaksid). Seda ei pea tegema iga arendusprojekti puhul, välja võib töötada kriteeriumid, millele vastavad projektid kuuluvad analüüsimisele (näiteks eelarve teatud maht vms). Sel viisil on olemas pidev ülevaade projektide mõttekusest ja vajadusest uusi lahendusi linnas juurutada.

Lisad

Lisa 1. Analüüsitud dokumendid

1. LOOMINGULISED MEELED

- Erasmus+ taotlusvorm
- Erasmus+ lõpparuanne
- Tallinna noorsootöö arengusuunad 2018–2020
- Noortevaldkonna arengukava 2014–2020 (riiklik arengudokument)

2. STAY TUNED!

- URBACT III taotlusvorm
- URBACT III progressiaruanne
- Tallinna arengukava 2014–2020
- Hea sõna raamat (projekti tulemus)
- Märkamise mudel (projekti tulemus)

3. TEACH

- Erasmus+ taotlusvorm
- Tallinna arengukava 2014–2020
- Projekti progressiaruanne
- Projekti raames valminud materjalid:
 - Arengukeskset meelsust toetav tagasiside (küsimustik)
 - Juhendmaterjal, kuidas kaasavat haridust rakendada
 - Koolitusmaterjalid õpetajatele

4. STRATKIT

- Läänemere piirkonna programmi taotlusvorm
- Tallinna rahvastiku tervise edendamise arengukava 2017–2021
- Projekti progressiaruanne
- Projekti raames valminud materjalid:
 - Poliitikasoovitused
 - Jätakuutlikkuse tööriistakast roheliste hangete läbiviimiseks toitlustusvaldkonnas
 - Jätakuutliku avaliku toitlustamise põhimõtted
- Tallinna Linnavalitsuse korraldus „Mahepõllumajanduslike toodete kasutamine Tallinna linna koolieelsetes munitsipaallasteasutustes“

5. LIGIPÄÄSETAVUSE INFOSÜSTEEMI LOOMINE

- Struktuuritoetuste infosüsteemi taotlusvorm
- Projekti lõpparuanne
- Strateegia „Tallinn 2030“
- Tallinna arengukava 2014–2020
- Tallinna ligipääsetavuse arengusuunad 2016–2022
- Analüüsi aruanne „Tallinna ligipääsetavuse infosüsteemi eelanalüüs ja lähteülesande koostamine“
- Tarkvara realiseerimise lähteülesanne „Tallinna ligipääsetavuse infosüsteemi eelanalüüs ja lähteülesande koostamine“

6. ABIKS HOOLDUSKOORMUSEGA INIMESTELE

- Struktuuritoetuste infosüsteemi taotlusvorm
- Projekti lõpparuanne
- Tallinna arengukava 2014–2020
- Eesti omastehoolduse arengukava 2013–2020
- Tallinna sotsiaalhoolekande arengukava 2012–2027

7. KOOSLOOME JA LIITREAALSUS LINNAPLANEERIMISES

- Kesk-Läänemere programmi taotlusvorm
- Informatsioon Kesk-Läänemere programmi välisprojekt „Koosloome ja liitreaalsus linnaplaneerimises (*Augmented Urbans*)“ vaheseisust Tallinna arengukava 2014–2020
- Putukaväila koosloome veebileht⁴²

8. NATTOURS

- Kesk-Läänemere programmi taotlusvorm
- Projektikava
- Projekti lõpparuanne
- Tallinna keskkonnastrateegia aastani 2030
- Tallinna keskkonnakaitse arengukava 2013–2018

9. BLASTIC

- Kesk-Läänemere programmi taotlusvorm

⁴² [LINK](#)

- Projektikava
- Projekti progressiaruanne
- Tallinna keskkonnastrateegia aastani 2030
- Tallinna keskkonnakaitse arengukava 2013–2018
- Tallinna jäätetakava 2022–2026

10. CREATE

- Horisont 2020 taotlusvorm
- Projekti lõppraport
- Projekti raames valminud materjalid:
 - Linnalise liikuvuse arenguprotsesside kiirendamise võimalusi kiiresti kasvavates majandustes: Adana, Ammani, Bukaresti, Skopje ja Tallinna näitel
 - Poliitikasoovitused
- Tallinna arengukava 2014–2020
- Tallinna jätkusuutliku linnaliikuvuse kava (eelnõu)

11. FINEST LINK

- Kesk-Läänemere programmi taotlusvorm
- Projektiplaan
- Strateegia Tallinn 2030
- Tallinna arengukava 2014–2020
- Projekti raames valminud tasuvusuuring

12. HUPMOBILE

- Läänemere piirkonna programmi taotlusvorm
- Tallinna arengukava 2018–2023
- Projekti raames valminud eeltasuvusanalüüs
- Projekti raames valminud soovitused osapoolte kaasamise protsessile, sh veebilahendus⁴³

⁴³ [LINK](#)

Lisa 2. Poolstruktureeritud intervjuude küsimused

1. Sissejuhatuses: mis tingis projekti algatamise?

PROTSESSI VAADE

1. Millisel määral on projekti tegevused toimunud planeeritule vastavalt?
2. Milliseid takistusi on tegevuste elluviimisel esinenud ja kuidas on neid ületatud?
3. Millised on peamised kordaminekud ja mis on õnnestumisele kaasa aidanud?
4. Kui hästi on projekti tegevused olnud integreeritud teiste sama valdkonna tegevuste ja arenguplaanidega?
5. Millist tuge oleks edaspidi vaja, et projektide elluviimine sujuks ladusalt?

➔ Kuivõrd hästi on projekt ellu viidud?

TULEMUSTE VAADE

1. Kuidas on kirjeldatud oodatud tulemusi ja mõõdetud planeeritud eesmärkide saavutamist? Kas see on olnud piisav?
2. Millisel määral on planeeritud eesmärgid saavutatud? Kas planeeritud tegevused on võimaldanud seatud eesmärkide täitmist?
3. Kui osad eesmärgid on saavutamata, mis on olnud selle põhjused?
4. Mis on soodustanud eesmärkide täitmist?
5. Kuidas on projekti käigus välja arendatuga jätkatud peale projekti lõppemist ehk mis on saanud edasi?

➔ Kuivõrd on saavutatud projektis püstitatud eesmärgid?

MÕJU VAADE

1. Millist tüüpi projekte tuleks edaspidi prioriteediks seada?
2. Millised on üldistavad soovitusel edaspidiseks projektide planeerimiseks ja edukaks elluviimiseks?
3. Kas ja millised uued teemad/lähenemised ametis on tulenenud konkreetsest välisprojektist?
4. Milline on olnud välisprojekti mõju ameti/linna arengule?

➔ Kuivõrd on projekt olnud oluline linna arengule kaasa aitamises?

Lisa 3. Intervjuudes osalejad

Nr	Projekt	Intervjueeritud	Intervjuu aeg
1	Loomingulised meeled	Eneli Meresmaa Kristjan Kruus (Tallinna Haridusamet)	12.04.2023
		Kaarel Rundu (Tallinna Haridusameti juhataja)	2.06.2023 11.08.2023
		Marko Ool (Tallinna Haridusameti noorsootöö osakonna juhataja)	11.08.2023
2	<i>StayTuned</i>	Veiko Rohunurm Monika Ellakvere Kerttu Mölder-Jevdokimov (Tallinna Südalinna Kool)	19.05.2023
		Kaarel Rundu (Tallinna Haridusameti juhataja)	2.06.2023 11.08.2023
3	<i>TEACH</i>	Piret Lind (Tallinna Haridusamet) Triin Ruus Signe Tamm (Lasteaed Päikesejänku) Eha Porkma Silvia Kahju (Lasteaed Päikene)	26.05.2023
		Kaarel Rundu (Tallinna Haridusameti juhataja)	2.06.2023 11.08.2023
4	<i>StratKIT</i>	Kadri Ausmaa Age Tamm (Tallinna Haridusamet) Evelin Piirsalu (SEI Tallinn)	22.05.2023 2.08.2023 (täiendav)
		Kaarel Rundu (Tallinna Haridusameti juhataja)	2.06.2023 11.08.2023
5	Ligipääsetavuse infosüsteemi loomine	Aire Johanson Mihkel Tökke Jako Stein (Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet)	13.04.2023
		Raimo Saadi (Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuameti juhataja)	2.06.2023
6	Abiks hoolduskoormusega inimestele	Anni Raie (Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet)	3.05.2023
		Raimo Saadi (Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuameti juhataja)	2.06.2023 4.08.2023
7	Koosloome ja liitreaalsus	Mihkel Kõrvits (Tallinna Strateegiakeskus)	25.05.2023

	linna- planeerimises	Oliver Alver (Tallinna Linnaplaneerimise Ameti juhataja asetäitja)	14.06.2023
8	<i>NATTOURS</i>	Triin Sakermäe (Tallinna Strateegiakeskus) Janne Teder (Tallinna Keskkonna- ja Kommunaalameti arengudokumentide koordinaator) Eret Hiemäe (Tallinna Keskkonna- ja Kommunaalameti välisprojektide juht)	10.05.2023 30.05.2023
9	<i>BLASTIC</i>	Monika Korolkov (Tallinna Keskkonna- ja Kommunaalameti) Evelin Piirsalu (SEI Tallinn) Janne Teder (Tallinna Keskkonna- ja Kommunaalameti arengudokumentide koordinaator) Eret Hiemäe (Tallinna Keskkonna- ja Kommunaalameti välisprojektide juht)	24.05.2023 30.05.2023
10	<i>CREATE</i>	Liivar Luts Tiit Laiksoo Anu Kalda (Tallinna Transpordiameti) Andres Harjo (Tallinna Transpordiameti juhataja)	11.05.2023 4.08.2023 (täiendav) 2.06.2023
11	<i>FinEst Link</i>	Liivar Luts (Tallinna Transpordiameti) Andres Harjo (Tallinna Transpordiameti juhataja)	11.05.2023 4.08.2023 (täiendav) 2.06.2023
12	<i>HUPMOBILE</i>	Liivar Luts (Tallinna Transpordiameti) Andres Harjo (Tallinna Transpordiameti juhataja)	11.05.2023 4.08.2023 (täiendav) 2.06.2023
	<i>Koondvaade kõikidele projektidele</i>	Raido Roop (linna strateegiadirektor)	9.08.2023